

סדרת ניירות עבודה

WORKING PAPER SERIES

מס' No.73

**מעקב אחר ילדים ובני נוער המצויים בטיפול
רשות חסות הנוער במשרד הרווחה והשירותים החברתיים**

Follow-up on alumni of Youth Protection Authority of the
Ministry of Welfare and Social Services out-of-home
Placements *in Israel*

רינת כהן מורנו* יקותיאל צבע**

קרול פלדמן* מרים שיף***

Rinat Cohen Moreno* Yekutiel Sabah**

Carole Feldmann* Miriam Schiff***

חשוון תשע"ג, אוקטובר 2012, October

* הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – אגף דמוגרפיה ומפקד, תחום סטטיסטיקה של רווחה וסדר
ציבורי

** משרד הרווחה והשירותים החברתיים- האגף למחקר, תכנון והכשרה

*** האוניברסיטה העברית- ביה"ס לעבודה סוציאלית

* Central Bureau of Statistics, Census and Demography Department, Welfare Statistics

** Ministry of Social Affairs and Services-Research and Planning Division

*** The Hebrew University of Jerusalem-School of Social Welfare

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
Central Bureau of Statistics
دائرة الإحصاء المركزية

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מעודדת מחקר המבוסס על נתוני הלמ"ס, כדוגמת
עבודה זו. עבודות מחקר אלו אינן פרסומים רשמיים של הלמ"ס, ומכאן שהדעות והמסקנות
הבאות בהן לידי ביטוי, הן של המחברים עצמם ואינן משקפות בהכרח את הדעות והמסקנות של
הלמ"ס.

הוצאת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רח' כנפי נשרים 66, פינת רח' בקי,

ת"ד 34525, ירושלים 91342

טל': 02-6592666; פקס: 02-6521340

אתר הלמ"ס באינטרנט: www.cbs.gov.il

דואר אלקטרוני: info@cbs.gov.il

תקציר

מחקר זה הוא מחקר מעקב פרוספקטיבי המתמקד בהשמות חוץ ביתיות להן אחריות רשות חסות הנוער של משרד הרווחה והשירותים החברתיים. שילוב של נתונים ממשד הרווחה עם נתונים חברתיים-כלכליים ודמוגרפיים המופיעים בקבצים שברשות הלמ"ס מאפשר לבחון מספר מאפיינים של בני הנוער אלו לאחר עזיבתם את המעונות בהם הושמו.

מטרות המחקר מטרת המחקר העיקרית היא לבחון האם ההשמה של בני-נוער ברשות חסות הנוער משפרת ומעלה את הסיכויים שלהם לתוצאות חיים טובות יותר. ממטרה זו נגזרות שאלות המחקר הבאות: (1) מהם ההבדלים בין בני-נוער ששהו במסגרות חסות הנוער בהשוואה עם בני נוער אחרים בעלי מאפיינים דומים ולכלל האוכלוסייה מבחינת תוצאות החיים שלהם בבגרותם הצעירה; (2) האם קיימת שונות בקרב בני-נוער בוגרי חסות הנוער מבחינת הצלחתם בבגרותם הצעירה; (3) ואם כן, מהם הגורמים המשפיעים והמנבאים את השונות במאפייני התעסוקה והפשיעה בקרב בוגרי חסות הנוער.

האוכלוסייה הנחקרת- האוכלוסייה הנחקרת כוללת 499 בני נוער שנולדו ב-1983 ושהו במסגרות של רשות חסות הנוער של משרד הרווחה בשנים 1996-2001.

שיטות: בניית שתי קבוצות השוואה נעשתה ע"י שימוש באוכלוסייה של קוהורט לידה 1983 מן מרשם התושבים, ממנו הופחתו נערים ונערות שנמצאו במסגרות כלשהן של משרד הרווחה. (א) קבוצת ההשוואה המרשמית- אוכלוסייה זו נלקחה ללא התאמה וזיווג (match) לאוכלוסיית המחקר. (ב) קבוצת השוואה בשיטת Propensity Score Match (PSM) -מהווה את קבוצת ההשוואה העיקרית לאוכלוסיית המחקר הניצפת. קבוצת השוואה זו נבנתה באמצעות ביצוע של רגרסיות לוגיסטיות כך שתיווצר אוכלוסייה מקבילה במאפייני הרקע שלה לאוכלוסיית המחקר. לבחינת ההבדלים בין אוכלוסיית המחקר לקבוצת ההשוואה לפני ואחרי ה"זיווג" בוצעו מבחנים סטטיסטיים מקובלים.

תוצאות: נמצא כי ליוצאי חסות הנוער מצב עתידי גרוע יותר מאשר לאוכלוסיית ההשוואה. בוגרי חסות הנוער מבחינת חינוך והשכלה: נושרים יותר ממערכת החינוך, אינם מסיימים 12 שנות לימוד, בעלי סיכוי נמוך להיות זכאים לבגרות ולהמשיך להשכלה גבוהה. לעומת זאת, בגילאים הללו הם מצויים יותר בשוק העבודה (רק בקרב הנערים) ואילו בגיל 25 הם פחות יציבים מבחינה תעסוקתית, לא עובדים לאורך זמן ושכרם נמוך יותר. ההבדלים במצב המשפחתי בקרב הגברים הראו כי לבוגרי חסות הנוער סיכוי נמוך להתחתן עד לגיל 25 לעומת קבוצת ההשוואה. בקרב הנשים, ניתן היה לראות כי אחוז האמהות לילד אחד גבוה פי שתיים מאשר קבוצת ההשוואה וכי יותר משליש מהנערות בוגרות חסות ביצעו לפחות הפסקת הריון אחת. קיימת שונות בקרב בני הנוער בוגרי חסות מבחינת הצלחתם בבגרותם הצעירה. נמצא כי האשמתו של אחד ההורים בכל תקופת המחקר מורידה את סיכויי של הנער לא להיות מואשם בפלילים עד גיל 25 בכ-70%. סיום 12 שנות לימוד מעלה את הסיכוי של הנער לא להיות מואשם בפלילים פי 4.4 וכל שנת שהייה נוספת מעלה את סיכויי של הנער ב-36%. משתנים זהים נמצאו גם במודל הבוחן תעסוקה עתידית יציבה. נמצא כי כל שנת שהייה נוספת בחסות נוער מוסיפה 36% לסיכויי של הנער לעבוד בצורה יציבה בגיל 25. סיום 12 שנות לימוד מעלה את סיכויי של הנער לעבוד פי 2.2 ובמידה והוריו הואשמו זה מוריד את סיכויי לתעסוקה עתידית יציבה ב-58%.

מסקנות: האתגר הגדול המוטל על המערכת הוא החזקה של נערים ונערות אלה במשך זמן רב ככל האפשר. החזקתם אמורה לצמצם את הפערים בתוצאות החיים בינם לבין האוכלוסייה בעלת מאפיינים סוציו-אקונומיים דומים. כמו כן, חשוב להשקיע בהשכלה ואף ללוות את הנערים והנערות הללו גם לאחר שנות השהות על מנת לאפשר להם השלמת השכלה ותמיכה אקדמית ורגשית שתאפשר להם הצליח במסגרות לימודיות ובנוסף תעלה את סיכוייהם לאי-התעסקות בפלילים וכניסה לעולם התעסוקה. יש להשקיע בהתערבויות המתייחסות להורות המקנות ידע, מודעות, ומיומנויות להורות מיטיבה ולא להסתפק בהתערבויות המתייחסות למניעת רצידיביזם. התערבויות מסוימות כמו אלה המתייחסות להקניית ויסות רגשי/התנהגותי טובים יותר, יכולות לסייע לשתי המטרות: מניעת החזרה לפשע והקניית כישורי הורות טובים.

מילות מפתח: רשות חסות הנוער, השמות חוץ ביתיות, שיטת propensity score match (PSM), מחקר מעקב פרוספקטיבי

תודתנו נתונה לגב' פנינה צדקה, ד"ר אחמד חליחל ומר דנו בן חור מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על ההצעות וההסברים המלומדים, ובנוסף לשופטים האנונימיים על הערותיהם המועילות.

תוכן העניינים

1. מבוא	5-11
1.1. השמות חוץ ביתיות במשרד הרווחה והשירותים החברתיים-רקע	5-7
1.1.1. רשות חסות הנוער.....	6-7
1.2. מחקרים בנושא עתידם של בוגרי השמות חוץ ביתיות	8-10
1.2.1. מצבם של בוגרי מסגרות השמה חוץ ביתית.....	8-10
1.2.2. מגבלות ויתרונות המחקרים.....	10
1.3. מטרות ושאלות המחקר.....	11
2. שיטות	12-15
2.1. אוכלוסיית המחקר וקבוצות השוואה	12-13
2.2. בסיס נתונים והגדרת משתנים	13-15
3. ממצאים	16-28
3.1. תוצאות חיים בבגרות הצעירה.....	16-19
3.1.1. חינוך והשכלה.....	16-17
3.1.2. תעסוקה והכנסה.....	17-18
3.1.3. מצב משפחתי.....	18-19
3.1.4. עבריינות ופלילים.....	20-23
3.1.5. קבלת תמיכה משירותי הרווחה.....	23-24
3.2. השוונות בקרב בוגרי חסות הנוער מבחינת תעסוקה, עבריינות ופשיעה	25-28
3.2.1. הגורמים המנבאים עבריינות ופשיעה.....	26-27
3.2.2. הגורמים המנבאים תעסוקה עתידית.....	28
4. דיון וסיכום	29-31
5. ביבליוגרפיה	32-35
6. נספחים	36-44

1. מבוא

הוצאת ילדים ממסגרת משפחתם הביולוגית, במצבים בהם השהות בקרב משפחתם מהווה עבורם סיכון, היא טראומתית וקשה לילד ומשפחתו. אומנם הפנייה של ילדים למסגרות חוץ ביתיות נועדה לשמור על שלומם, ביטחונם ורווחתם הנפשית והפיזית, אך ריחוק זה ילווה אותם למשך כל חייהם הצעירים והבוגרים. מחקרים רבים דנו בהשלכות לטווח קצר וארוך על חיי הילדים השוהים במסגרות אלו.

רשות חסות הנוער היא אחת מהגופים המפעילים מסגרות של השמה חוץ ביתית. נערים ונערות הנמצאים במוסדות חסות הנוער הם אוכלוסייה פגיעה. רבים מהם מגיעים ממשפחות עם בעיות מורכבות וחלקם סבל בילדותם מפגיעות פיזיות או מיניות על מוסדות חסות הנוער מוטלת לפיכך אחריות כבדה. הם אמורים לייצר עבור הנערים והנערות הנמצאים במסגרתם חוויה מתקנת של טיפול מיטיב, מגן ומזין אשר יאפשר למתבגרים אלה חיים נורמטיביים ואיכות חיים טובה. יחד עם זאת, הטרומות שאוכלוסייה זו חוותה ותנאי החיים שלה בטרם הכניסה למסגרת מקשים לעתים על שיקומם של נערים ונערות אלה. על רקע המשימה הקשה והמאתגרת של מוסדות חסות הנוער, עולה הקריאה להעריך האם השהות במסגרת אכן מצליחה להשיג את התוצאות הרצויות.

1.1 השמות חוץ ביתיות במשרד הרווחה והשירותים החברתיים-רקע

משרד הרווחה והשירותים החברתיים הוא הגוף המרכזי במדינת ישראל המופקד על הגנתם, שלומם ורווחתם הפיזית והנפשית של ילדים ובני נוער אשר נמצאים במצבי סיכון וסכנה.

המטרה המרכזית של משרד הרווחה והשירותים החברתיים היא לאתר ילדים ובני נוער עד גיל 18 הנמצאים במצבי סיכון וסכנה, לטפל בהם ולהציע להם ולהוריהם שירותים אשר יעזרו למנוע או לצמצם את הסיכון.

אוכלוסייה זו היא הטרוגנית ורחבה ולפיכך משרד הרווחה הפריד בין תתי אוכלוסיות כך שמספר שירותים שונים נותנים מענה בהתאם למאפיינים הייחודיים של הקבוצות השונות ההפרדה במבנה הארגוני בין השירותים השונים יכולה לנבוע מגיל, מסיבת ההוצאה, מדרג ההוצאה וכדומה. היחידות העיקריות העוסקות באוכלוסיות הללו הן חסות הנוער, ילד ונוער ושירות מבחן לנוער¹. השירותים אומנם מתפקדים באופן נפרד ועצמאי אולם ישנה חפיפה רבה בניהם. מעבר של ילדים משירות אחד למשנהו יכולה להיות בשל שינוי בסטטוס האישי של הילד כגון הגיל או בשל צרכים משתנים עקב נסיבות חיו של הקטין.

השמת ילדים ובני נוער במסגרות חוץ ביתיות נשענת על העיקרון כי כל עוד ניתן לתת מענים במסגרת הקהילה תמנע השמת הילדים במסגרות חוץ ביתיות. אולם, יש מצבים בהם הוצאת ילד מביתו לפרק זמן קצר או ארוך, היא בלתי נמנעת והיא האפשרות המתאימה ביותר לצרכיו. ילד יופנה למסגרת חוץ ביתית מסיבות הקשורות בו או במשפחתו אשר מסכנות אותו, או שאינן מאפשרות את התפתחותו התקינה. מעבר לכך, יכול בית המשפט לנוער להורות על הוצאתו של ילד לסידור חוץ ביתי. ההחלטה על השמת ילד במסגרת חוץ ביתית נעשית כחלק מתהליך, שמטרתו להעניק לילד מסגרת חינוכית-טיפולית מסודרת ובטוחה שתענה על צרכיו. ההחלטה מתקבלת ע"י צוות מקצועי בועדת תכנון-טיפול בלשכה לשירותים חברתיים, בשיתוף עימו ועם הוריו.

¹ ראה עוד על מבנה ארגוני משרד הרווחה: <http://www.molsa.gov.il/Units/OrgStructure/Pages/Structure.aspx>

האגף ל"שירותי תקון ונוער מנותק", במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, מופקד על מתן שירותי טיפול ופיקוח חברתי, שיקום ומניעה למפרי חוק ולאוכלוסייה במצוקה קשה, הנמצאת בקצה הרצף הטיפולי-חינוכי במדינת ישראל כלומר, מתקשה בתפקוד אישי וחברתי, נמצאת בתהליכי ניתוק חברתי ובסכנת התדרדרות לעבריינות וסטייה חברתית.

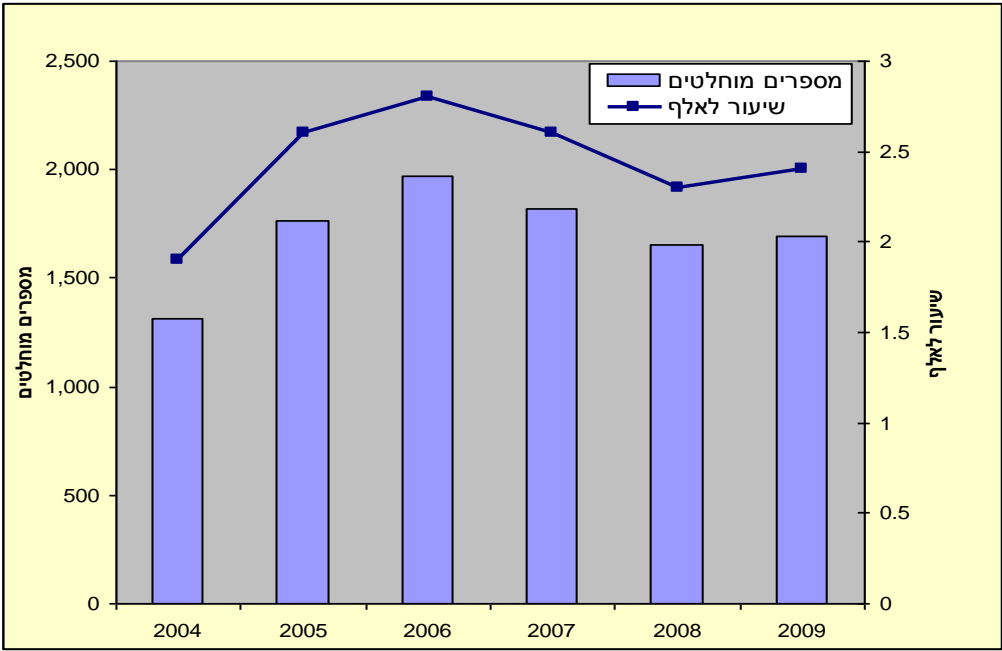
רשות חסות הנוער הנה אחת מיחידות האגף לשירותי תקון במשרד הרווחה. הרשות מופקדת על טיפול חוץ-ביתי סמכותי כופה בבני-נוער ובמתבגרים המצויים במצבים של עבריינות וסטייה חברתית. הרשות מטפלת באוכלוסייה הקשה והבעייתית ביותר של ילדים, בני נוער וצעירים, והיא מקבלת את אוכלוסיית המטופלים לאחר שכל ניסיונות הטיפול הקודמים, במסגרות קהילתיות וחוץ-קהילתיות לסוגיהן, נכשלו. מכאן שעבודתה היא ניסיון קריטי ואחרון לעצירת הידרדרותם המוחלטת של בני נוער אלה לעולם הפשע.

נערים ונערות הנמצאים במוסדות חסות הנוער הם אוכלוסייה פגיעה (Davidson-Arad, Benbenishty, & Golan, 2009). בעשור האחרון האוכלוסייה המופנית למסגרות החסות, כולל הוסטלים היא ברמת פגיעה קשה ביותר ובעלת מאפיינים אנטי-סוציאליים, ובכלל זה ביצוע עבירות חמורות יותר (אלימות, עבירות מין), חוסר תפקוד קיצוני והעדף מוטיבציה לטיפול. נערים צעירים הנמצאים בטיפול הרשות לחסות הנוער הם בעלי מאפיינים הכוללים התמכרויות, בעיות פסיכיאטריות ורמה קוגניטיבית נמוכה. רבים מהם מגיעים ממשפחות עם בעיות מורכבות (White, 2004) וחלקם סבל בילדותם מפגיעות פיסיות או מיניות (Gover & MacKenzie, 2003). הטראומות שאוכלוסייה זו חוותה ותנאי החיים שלה בטרם הכניסה למסגרת מקשים לעתים על שיקומם של נערים ונערות אלה (Jonson-Reid, 2004). לעתים המסגרת אף לא מצליחה להגן עליהם כפי שהייתה רוצה. כך למשל, מחקר שנעשה בישראל בקרב 360 מתבגרים ב 20 מוסדות שונים של חסות הנוער (Davidson-Arad et al., 2009) מצא כי שיעורי האלימות הפיסית, המינית ואלימות הצוות כלפי הילדים גבוהים יותר במסגרות החסות מאשר בקרב כלל אוכלוסיית התלמידים בישראל.

בני הנוער מוצאים מביתם בתוקף צווים של בתי-המשפט לנוער ו/או עקב מצוקה קשה. חלק מהנערים והנערות (גילאי 12–20) מופנים למעונות בתוקף חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א-1971. אחרים מופנים על-ידי פקידי סעד בקהילה מכוח חוק נוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960. חניכים אחרים מגיעים למעונות חסות הנוער "בצל החוק", כלומר בהפניה ללא צו בית-משפט מתוך הנחה שהצו יופעל במידת הצורך. לפי נתוני משרד הרווחה (סקירת השירותים החברתיים, 2009) 60% מהמטופלים ברשות חסות הנוער הם מפרי חוק על פי חוק הנוער- שפיטה, ענישה ודרכי טיפול. לפי חוק זה יכול בית המשפט להטיל את אחד מן הצווים הבאים: צו מעון נעול, צו מעון, צו הסתכלות, פיקוח בתנאי מגורים, חלופות מעצר וצווים נוספים. 40% מהמטופלים ברשות חסות הנוער הם קטינים נזקקים על פי חוק הנוער- טיפול והשגחה, וכן צעירים וצעירות חסרי קורת גג הזקוקים להתערבות בזמן משבר.

בשנת 2009 טופלו כ-1,700 נערים בגילאי 13-18 ברשות חסות הנוער שיעור של 2.4 לאלף מכלל בני הנוער באותו הגיל. באיור מספר 1 ניתן לראות את מספר המטופלים ושיעורם לאלף מכלל האוכלוסייה בחסות הנוער בשנים 2004-2009. ההסבר לירידה במספר המטופלים בשנים 2007-2008 קשור לכך שבשנים אלה אסר משרד האוצר על כל המעונות הממשלתיים לקלוט עובדים, בעקבות האיסור נסגרו קבוצות רבות במעונות הממשלתיים. באוגוסט 2008 אושרה מחדש הפעלת הקבוצות לאחר הסכם עם האוצר (סקירת השירותים החברתיים, 2009).

איור מס' 1: מטופלים ברשות חסות הנוער, 2004-2009 (מספרים מוחלטים ושיעור ל-1,000 בני 13-18)

מקור נתונים: משרד הרווחה והשירותים החברתיים

1.2 מחקרים בנושא עתידם של בוגרי השמות חוץ ביתיות

צעירים העוזבים מסגרת השמה חוץ ביתית הם אחת האוכלוסיות הפגיעות ביותר בחברה (Stein, 2006), ולכן מחקרים רבים עוסקים במצבם בהמשך חייהם, לאחר שעזבו את מסגרות ההשמה (זעירא וביבנישתי, 2008). רוב המחקרים שנעשו בעולם ובישראל מתבססים על מחקרי אורך של צעירים לאחר עזיבתם את ההשמה דרך ראיונות עם הצעירים עצמם או עם עובדים סוציאליים. המחקרים עסקו בסוגים שונים של השמות, כגון מוסדות ומשפחות אומנה שיותר שכיחים בארצות הברית מאשר בארץ. בנוסף, המחקרים עסקו במשתנים שונים של תוצאות לבחינת החיים הנורמטיביים כבוגרים. חוקרים בסוציולוגיה הגדירו את התכונות של המעבר לבגרות כתהליך דינמי של מעבר לסטטוס של בוגר אוטונומי. הקריטריונים של מעבר לבגרות מוצלח הוגדרו וכללו בין השאר את האפשרות למצוא עבודה יציבה, דיור עצמאי, לחיות משכר מעבודה ולמצוא בן/בת זוג. התוצאות שנבחנו בשכיחות הרבה ביותר בקרב מחקרים שהתמקדו במסגרות כדוגמת חסות הנוער היו: פשיעה/פיתוח קריירה עבריינית, השכלה ותעסוקה כבוגרים. הצעירים באוכלוסייה הכללית עוברים לחיים עצמאיים בהדרגתיות ולאורך תקופת זמן ממושך. בניגוד אליהם, לצעירים יוצאי השמה המעבר לחיים אוטונומיים הוא חד והם עוברים את כל השינויים בבת אחת (Robin, 2009). בוגרי ההשמות יוצאים לחיים עצמאיים כבר בגילאי 16-18 (מונרו, 2008). צעירים אלה צריכים להתמודד מול המעבר עם פחות משאבים, פחות תמיכה ובגיל צעיר יותר מאשר צעירים באוכלוסייה הכללית (Cashmore & Paxman, 2006). לפיכך תוצאות רוב המחקרים מראים את הקושי של בוגרי ההשמות לחיות חיים נורמטיביים כבוגרים.

1.2.1 מצבם של בוגרי מסגרות השמה חוץ ביתית

כאמור, מחקרים שונים מראים תוצאות שונות, אולם באופן כללי ניתן לומר שלצעירים בוגרי השמה חוץ-ביתית יש סיכויים רבים יותר להיות חסרי השכלה, חסרי תעסוקה, להפוך להיות הורים בגיל צעיר, מעורבים בפלילים, חסרי בית ונתמכים של שירותי הרווחה, הצעירות הן בעלות סיכויים רבים להיריון בלתי רצוי (Barth, 1990; Biehal & Wade, 1996; Broad 1999; Collins, 2001; Cook, 1994; Festinger, 1983; McMillen & Tucker, 1999; Stein, 1997).

אחד מן המחקרים המוקדמים הבולטים בתחום (Festinger 1983), עקב אחר 277 מבוגרים צעירים, כ-4-5 שנים לאחר עזיבתם את טיפול האומנה בניו יורק. המחקר מראה, בין היתר, שבזמן עזיבתם את המסגרת, למעלה משליש מהם לא סיימו בית ספר תיכון ורק מעטים נרשמו ללימודים באוניברסיטה וסיימו את חוק לימודיהם. 21% מהצעירים נשענו על סיוע ציבורי וכי כשליש מהבנות שרואיינו היו כבר אמהות צעירות וכ-20% מן האמהות כבר הרו שלוש פעמים. מחקר מקיף נוסף שבוצע כעשור לאחר מכן חשף מספר תוצאות עגומות אף יותר. במחקר (Cook, 1994) רואיינו 810 צעירים בארצות הברית בגילי 18-24 בטווח של 2.5-4 שנים לאחר שסיימו את השהות במסגרת החוץ-ביתית. אצל הצעירים נמצאו יציבות נמוכה בעבודה, השכלה נמוכה בהשוואה לאוכלוסייה הכללית ובעיקר - שיעורי הורות גבוהים אצל הנערות, אשר עלולים לבשר עתיד בלתי יציב. המחקר אף מצא כי בנוגע לסיום חינוך על -יסודי, הורות צעירה והישענות על סיוע ציבורי, נוער בוגר השמה חוץ-ביתית דומה הרבה יותר לנערים בגילי 18-24 החיים מתחת לקו העוני מאשר לבני אותו גיל באוכלוסייה הכללית. כך, למשל, המחקר מצא שבאוכלוסייה הכללית של בני 18-24, שיעור המסיימים בית ספר תיכון הוא 78%, בהשוואה ל-54% בקרב האוכלוסייה של היוצאים מטיפול חוץ-ביתי ו-53% קרב בני נוער החיים מתחת לקו העוני. כמו כן, 60% מהנשים הצעירות היוצאות מטיפול חוץ-ביתי ו-60% של הנשים

הצעירות מתחת לקו העוני הביאו לפחות ילד אחד לעולם בגיל זה, לעומת 24% באוכלוסייה הכללית. מחקר נוסף שסיכם מספר מחקרים בתחום מדווח ש-33%-22% מבוגרי ההשמה הגברים הורשעו בפשעו ו-14% 22% אף היו בכלא, אחוזים גבוהים בהרבה מהשיעור המקביל באוכלוסייה (*McDonald, Allen, Westerfelt*) & *Piliavin, 1996*). ליוצאי השמות חוץ ביתיות סיכוי רב יותר להיות במעצר או מעורב בפלילים, לסבול מבעיות רגשיות, להיות חסר דיור ולהיות בסיכון גבוה להשתמש בסמים או אלכוהול (*Reid 2007, Munro, Stein &*) *Ward, 2005*).

מחקר נוסף שייחודו בכך שעשה שימוש במאגר נתונים מנהליים ובניתוח תיקים לשם הערכת מצבם של מדגם מתבגרים מהשמה חוץ-ביתית נערך במדינה במערב התיכון של ארצות הברית (*McMillen & Tucker, 1999*). המחקר בחן את מצבם של הצעירים בזמן היציאה מכמה בחינות: תעסוקה, השכלה, הורות, מעורבות עבריינית ושימוש בחומרים ממכרים. הממצאים מראים שכמעט מחצית מהאנשים הצעירים שעזבו את הטיפול החוץ-ביתי (45.2%) יצאו ללא ניסיון תעסוקתי ומבלי שסיימו בית ספר על-יסודי. המחקר גם מראה כי אחת מכל חמש נערות שיצאו מהטיפול, יצאה מהמסגרת כשהיא בהיריון או כאם. כמו כן, אצל 13% מהנערים נמצאה עדות בתיקים לשימוש בסמים, ומעורבות עבריינית צוינה ב- 8% מהתיקים. גם ממחקר אחר, שעשה שימוש בבסיסי מידע מנהליים התקבלו ממצאים דומים בנוגע למצבם של הצעירים. המחקר מדווח על רמות נמוכות של תעסוקה והשכלה בקרב צעירים שיצאו מטיפול חוץ-ביתי (*Scannapieco Schagrin & Scannapieco, 1995*).

המצב באנגליה ובסקוטלנד דומה אף הוא למצב בארה"ב. מחקרים שנעשו על צעירים שיצאו מהשמה חוץ-ביתית באנגליה ובסקוטלנד, בשלושה תחומים: חינוך, תעסוקה ומקצוע, דיור והורות, מראים שבמקרים רבים השהות במסגרות טיפול אינה מצמצמת את הפערים בין קבוצת הצעירים הזו לאלו הגדלים במסגרות נורמטיביות, וכי יש עדויות רבות לכך, שמצבם לאחר ההשמה טוב פחות משל אחרים (*Stein, 2006*). כאמור רוב המחקרים שנעשו ושחלקם תוארו לעיל היו מחקרים של מסגרות כדוגמת חסות הנוער אלא רובם מסגרות אומנה. גם בישראל נעשו מחקרים על מצב עתידם של בוגרי השמה חוץ ביתית שנגעו לקבוצות או מסגרות ייחודיות ששונות באופיין ממסגרות חסות הנוער. המחקרים בוצעו לדוגמה בקרב בוגרי "בני ברית" (כץ, 1998) בקרב בוגרי כפר הילדים "נרדים" (גולן, שרעבי וונדר-שוורץ, 2002) ובקרב בוגרי פנימיות ומשפחות אומנה (בן שלמה, 2000).

אולם המחקרים שהתמקדו בחסות הנוער הראו תוצאות זהות לכלל בוגרי השמות החוץ-ביתיות. כך למשל, במחקר שעקב אחר יוצאי מסגרות כדוגמת חסות הנוער בארה"ב, מצא כי קרוב ל- 30% מ-397 מתבגרים ששהו במוסדות אלה, מצאו את עצמם במעצר בשלב כלשהו בבגרותם (*Ryan, Davis, & Yang, 2001*). באשר לרכישת השכלה ולמציאת תעסוקה- נמצא כי בדומה לכלל בוגרי השמות חוץ ביתיות (*Courtney, Weiner & Kupermintz, 2006*) & *Dworsky, 2006* גם יוצאי החסות מגיעים להישגים לימודיים נמוכים, נושרים מוקדם ממסגרות הלימוד, ובהמשך הדרך מתקשים במציאת תעסוקה (*Adair, 2001*). כך למשל מחקר שנעשה במדינת אורוגן ארה"ב בקרב 620 יוצאי חסות מצא כי רק 30% היו מועסקים בעת המעקב וכי המשכורת של המועסקים הייתה נמוכה בהשוואה לממוצע במשק ואף פחתה מהמדידה בנקודת הזמן הראשונה למדידה בנקודת הזמן השנייה במחקר (*Bullis & Yovanoff, 2006*).

מכאן שכאמור, תוצאות החיים בבגרות הצעירה של בוגרי חסות הנוער דומים במגמתם לכלל בוגרי השמות החוץ ביתיות. אולם אחת השאלות החשובות ביותר היא מה מנבא את התוצאות הרצויות? מחקרים בישראל שבחנו את מאפייני הרקע של ילדי חסות הנוער בעת השהות במסגרת מצאו כי קיים בה ייצוג יתר לבני נוער ממעמד סוציו-אקונומי נמוך ולבני מיעוטים (*ווזנר, וייס וטייכמן, 1999*). קיימת גם התייחסות בספרות המחקרית, לפחות בארה"ב למשתני רקע מסוימים כמנבאים מצבם של יוצאי החסות

כבוגרים. כך למשל, במחקרים שנעשו בארה"ב נמצא כי הסבירות שנשים יפתחו קריירה עבריינית כבוגרים נמוכה יותר מזו של גברים (Benda, 2005; Cottle, Lee, & Heilbrun, 2001). יחד עם זאת, לפחות בארה"ב, שיעור הנשים המופנות ומטופלות בשירות למען הילד גבוה יותר מזה של הגברים (Colman, 2010; Mitchell-Herzfeld, Kim, & Shady, 2010). בנוסף, הסיכוי של נשים צעירות בארה"ב יוצאות החסות להימצא במעגל העבודה היה שלישי מזה של הגברים (Bullis & Yovanoff, 2006). משך שהות ארוך יותר של הנערים והנערות במסגרת נמצא מנבא תוצאות טובות יותר בבגרות בקרב כלל יוצאי השמות חוץ ביתיות. כך למשל, במחקר אורך שנעשה בקרב כמה מאות בוגרים 5 שנים ו-16 שנים לאחר עזיבתם את המסגרות חוץ ביתיות, נמצא כי משך שהות ארוך יותר במסגרת מנבא רכישת השכלה גבוהה יותר (Ringle, Ingram, & Thompson, 2010).

1.2.2 מגבלות ויתרונות המחקרים

רוב המחקרים המתוארים התבססו על ראיונות שלעיתים היו במספר נקודות ציון לאחר עזיבת המסגרת החוץ ביתית. החיסרון והמגבלה הבולטים של מחקרים אלו היו בכך שהיה צורך לאתר את אותם הנחקרים לאחר מספר שנים, ולא כל חניך נמצא. כמו כן אחת הבעיות העיקריות במקרים אלה היא ההטיה הדיפרנציאלית והשאלה האם אלה שלא נמצאו שונים מבחינה מובהקת מאלה שענו על הראיונות. דוגמא לכך הייתה במחקר אורך של 22 שנים שנערך על בוגרי מוסדות בצפון הארץ (Weiner & Kupermintz 2001). במחקר זה מתוך 268 שנדגמו, 66 בוגרים לא אותרו בשלב השלישי של המחקר. קבוצה זו כללה את הבוגרים שהיו המוצלחים ביותר בשלב הראיונות הקודם. לעומת זאת אלה שתפקודם היה לקוי אותרו משום שרובם נזקקו לעזרה ממשד הרווחה.

עם זאת, היתרון במחקרים מסוג זה הוא השאלות האיכותיות שאינן מופיעות בקבצי נתונים מנהליים. למשל מתוצאות של מחקרים מבוססי ראיונות, נמצא כי חשיבות מערכת יחסים עם אנשים קרובים, תמיכה רגשית, אמון במבוגר משמעותי, כל אלה עוזרים לצעירים לעבור תהליך של התבגרות ביתר קלות (Reid 2007). נמצא שבעיות התנהגותיות מוקדמות הן מנבא לבעיות בתפקוד הבוגר, כמו בעיות חברתיות מוקדמות (Weiner & Kupermintz 2001).

1.3 מטרות ושאלות המחקר

מחקר זה הוא מחקר מעקב פרוספקטיבי המתמקד בהשמות חוץ ביתיות להן אחראית רשות חסות הנוער של משרד הרווחה והשירותים החברתיים. שילוב של נתונים ממשרד הרווחה עם נתונים חברתיים-כלכליים ודמוגרפיים המופיעים בקבצים שברשות הלמ"ס מאפשר לבחון מספר מאפיינים של בני הנוער אלו לאחר עזיבתם את המעונות בהם הושמו.

מטרת המחקר העיקרית היא לבחון האם ההשמה של בני-נוער ברשות חסות הנוער משפרת ומעלה את הסיכויים שלהם לתוצאות חיים טובות יותר. ב"תוצאות חיים" כוונתנו לאירועים משמעותיים, הישגים וכשלים שיש להם השלכות חשובות על מצבם של אנשים בבגרותם. את התוצאות ניתן לסווג לשתי קבוצות עיקריות, האחת- ההון-אנושי הכולל השכלה, תעסוקה והכנסה, השנייה- מאפיינים שונים של מידת היחשפותם להתנהגויות סיכוניות המתבטאות בהריונות לא רצויים ומצבם המשפחתי, עבריינות ופשיעה וקבלת תמיכה משירותי הרווחה.

ממטרה זו נגזרות שאלות המחקר הבאות:

(1) מהם ההבדלים בין בני-נוער ששהו במסגרות חסות הנוער בהשוואה עם בני נוער אחרים בעלי מאפיינים דומים שלא שהו במסגרות הללו וכלל האוכלוסייה באותה קבוצת גיל מבחינת תוצאות החיים שלהם בבגרותם הצעירה, בתחומים: (א) חינוך והשכלה; (ב) תעסוקה והכנסה; (ג) מצב משפחתי והריונות בלתי רצויים; (ד) עבריינות ופשיעה; (ה) קבלת תמיכה משירותי הרווחה.

השערת המחקר: תוצאות החיים בבגרות הצעירה של בני-נוער ששהו במסגרות חסות הנוער יהיו פחות טובות, הון אנושי נמוך יותר וחשיפה להתנהגויות סיכון גבוהות יותר, מאשר בקרב בני נוער עם מאפיינים דומים שלא שהו במסגרות רווחה ועוד פחות טובות מאשר בקרב כלל האוכלוסייה.

(2) האם קיימת שונות בקרב בני-נוער בוגרי חסות הנוער מבחינת הצלחתם בבגרות הצעירה: (א) האם קיימת שונות בתעסוקה בבגרות הצעירה; (ב) האם קיימת שונות בעבריינות ופשיעה בבגרות הצעירה; (3) ואם כן, מהם הגורמים המשפיעים והמנבאים את השונות במאפייני התעסוקה והפשיעה בקרב בוגרי חסות הנוער (א) מהי השפעת גורמי הרקע החברתיים-דמוגרפיים על ההצלחה בתעסוקה ועבריינות. (ב) מהי השפעת מאפייני השהייה במסגרת על ההצלחה בתעסוקה ועבריינות.

השערת המחקר היא כי תתקיים שונות בקרב הבוגרים של חסות הנוער, כאשר לנערות יהיו תוצאות חיים טובות יותר מאשר לנערים; לבני נוער ממעמד חברתי-כלכלי נמוך ולבני מיעוטים יהיה הון אנושי נמוך יותר וחשיפה להתנהגויות סיכון גבוהות יותר. או במילים אחרות, הם יהיו פחות עם תעסוקה יציבה ויותר התעסקו בפשיעה ועבריינות. בנוסף, משך שהות ארוך יותר במסגרת ינבא תוצאות טובות יותר – הון אנושי גבוה יותר כלומר תעסוקה יציבה ופחות התנהגות סיכונית כלומר פחות פשיעה ועבריינות.

2. שיטות המחקר

2.1 אוכלוסיית המחקר וקבוצות השוואה

כאמור, מטרת המחקר העיקרית היא לבחון האם ההשמה של בני-נוער ברשות חסות הנוער משפרת את הסיכויים שלהם לתוצאות חיים טובות יותר. האפשרויות והנתונים העומדים לרשותנו לבחינת מטרת המחקר הן מוגבלות. כדי לבחון שאלה זו באופן מיטבי היינו אמורים לבצע השוואה מול בני-נוער שהיו צריכים להיות מושמים באותן המסגרות אולם ההשמה לא בוצעה בפועל. משמע, היינו צריכים לבצע השוואה של נער שביצע עבירה מסוימת ובעקבותיה הושם באחת ממסגרות החסות, מול נער אחר שביצע את אותה עבירה באותן נסיבות ולא הגיע להשמה. או לחילופין, לבצע השוואה לנער שהוצא מחיק משפחתו באמצעות חוק נוער "טיפול והשגחה" בשל סביבה מסכנת והועבר להשמה חוץ-ביתית בחסות הנוער, מול נער עם אותן נסיבות חיים מצערות, אשר הושאר בביתו ולא יצא להשמה חוץ ביתית. מכיוון שהשוואה כזו אינה אפשרית בחנו סוגיה זו ע"י שימוש בשתי קבוצות השוואה: אחת שמאפייניה הדמוגרפיים הבסיסיים זהים לאוכלוסיית המחקר ואחת שמייצגת את האוכלוסייה הכללית.

האוכלוסייה הנחקרת- האוכלוסייה הנחקרת כוללת 499 בני נוער (350 נערים ו-149 נערות) שנולדו ב-1983 ושהו ברשות חסות הנוער של משרד הרווחה בשנים 2001-1996, כלומר בטרם מלאו להם 18. המוצא השכיח ביותר בקרב שני המינים הוא ילידי ישראל, כאשר כמעט לשליש מהאוכלוסייה הנחקרת, אב יליד ישראל. עם זאת, כשליש מהנערים הם ילידי חו"ל- עולי בריה"מ לשעבר או עולי אתיופיה. הנערים בחסות הנוער מגיעים למסגרות בגיל 15 וחצי בממוצע ועוזבים בממוצע בגיל 17. הם שוהים במסגרות 1.3 שנים בממוצע ולרוב באותה מסגרת. לא נמצאו הבדלים מובהקים בין המינים במאפייני ההשמה במסגרות.

המעקב אחר בני קוהורט לידה זה היה עד לסוף שנת 2007, כלומר עד להגיעם לגיל 24-25, שהוא לרבים גיל הכניסה לחיים עצמאיים. לא נכללו נפטרים ונערים שלא חיו בישראל עד סוף שנת 2007.

קבוצות השוואה-לבניית קבוצות השוואה נעשה שימוש באוכלוסייה של קוהורט לידה 1983 מן המרשם, ממנו הופחתו נערים ונערות שנמצאו במסגרות כלשהן של משרד הרווחה.

(א) קבוצת השוואה המרשמית- אוכלוסייה זו נלקחה ללא התאמה זיווג (match) לאוכלוסיית המחקר. המטרה הייתה לראות את ההבדלים במשתני רקע של אוכלוסייה זו ולספק השוואה לאוכלוסייה הכללית שאינה תלויה במאפייני רקע זהים למאפיינים של בני-נוער השוהים בחסות הנוער.

(ב) קבוצת השוואה בשיטת Propensity Score Match (PSM) - (Barth & Gresson 2007, Cosner) מהווה את קבוצת השוואה העיקרית לאוכלוסיית המחקר. (Dehejia & Wahba 2002, Berzin 2008) קבוצת השוואה זו נבנתה באמצעות ביצוע של גרסיות לוגיסטיות כך שתיווצר אוכלוסייה מקבילה במאפייני הרקע שלה לאוכלוסיית המחקר. תחילה, לכל תצפית בקבוצת המחקר ובקבוצת השוואה אמדנו את ההסתברות להיות בהשמה ע"י מודל הבחירה הבינארי. על סמך גרסיה לוגיסטית של המשתנה המוסבר הדיכוטומי (להיות מושם בחסות הנוער או לא) עם משתני רקע כמשתנים מסבירים שכללו סדרת משתנים דמוגרפיים (מין, דת, מוצא, עלייה) וחברתיים-כלכליים (אשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים, מצב משפחתי של ההורים ב-1995 ומספר ילדים במשפחה), אמדנו את ההסתברות החזויה $\hat{p}$ לכל תצפית.

בשלב הבא, שתי האוכלוסיות (חסות הנוער ואוכלוסיית השוואה) הופרדו ולכל נער/ה שהושם בחסות הנוער בחרנו את התצפית הכי קרובה אליו לפי ההסתברות החזויה המכונה Propensity Score והיא זו ש"זווגה" איתו.

לבחינת ההבדלים בין אוכלוסיית המחקר לקבוצת השוואה לפני ואחרי ה"זיווג" בוצעו מבחני T-Test או χ^2 . בלוח 1 מתוארים המאפיינים הדמוגרפיים של האוכלוסייה הנחקרת מול קבוצת השוואה מרשמית שהיא לפני זיווג וקבוצת השוואה לאחר הזיווג בשיטת ה-PSM. ניתן לראות כי לפני ה"זיווג" ישנם הבדלים מובהקים ברוב המאפיינים הדמוגרפיים והחברתיים-כלכליים בין הקבוצה הנחקרת לקבוצת השוואה, ואילו לאחר הפעלת הזיווג ההבדלים הללו כבר אינם מובהקים וניתן לראות את הדמיון הרב שנוצר בצורה זו במאפייני הרקע של שתי הקבוצות, הנחקרת וקבוצת השוואה PSM.

לוח מס' 1: השוואה במאפייני הרקע של אוכלוסיית המחקר, אוכלוסיית השוואה מרשמית (לפני זיווג) ואוכלוסיית השוואה PSM (אחרי זיווג), אחוזים* ורמת מובהקות

משתנים	האוכלוסייה הנחקרת- חסות הנוער	לפני זיווג		אחרי זיווג	
		אוכלוסיית השוואה מרשמית	מובהקות לפני זיווג	אוכלוסיית השוואה PSM	מובהקות לאחר זיווג
בנים	70.1	47.5	<.0001	70.7	0.8351
יהודים	78.6	75.1	0.0719	80.4	0.4807
ערבים	16.4	19.8	0.0603	17.0	0.7992
ללא סיווג דת	4.0	5.2	0.2511	2.6	0.2153
עולי אתיופיה	6.0	1.6	<.0001	6.4	0.7931
עולי חבר העמים 1990 ומעלה	17.2	12.8	0.0028	17.2	1.0
עולי אסיה	0.2	0.4	-	0.6	0.3163
עולי אפריקה (ללא אתיופיה)	-	0.3	-	-	-
עולי אירופה אמריקה (ללא חבר העמים)	2.4	5.4	0.0035	2.8	0.6910
יליד ישראל האב עולה אסיה	4.0	5.7	0.0979	4.2	0.8733
יליד ישראל האב עולה אפריקה	18.2	9.3	<.0001	17.4	0.7408
יליד ישראל האב עולה אירופה אמריקה	6.6	10.0	0.0118	6.6	1.0
יליד ישראל האב יליד ישראל	26.5	34.3	0.0002	26.9	0.8861
ההורים היו נשואים זה לזה ב-1995	61.5	80.6	<.0001	61.3	0.9482
ממוצע אשכול חברתי-כלכלי ב-2000	5.1	4.9	0.0084	5.1	0.4937
ממוצע מספר אחים ואחיות (כולל הילד)	4.5	4.3	0.1050	4.4	0.8718

* למעט אשכול חברתי-כלכלי ומספר אחים/אחיות שם מוצגים ממוצעי המשתנים המספריים.

לצורך בדיקת השערות המחקר בוצעו מספר מבחנים סטטיסטיים: לבחינת ההבדלים בין קבוצות השוואה ואוכלוסיית המחקר בוצעו מבחני T-Test או χ^2 ; לבחינת השונות בתוך האוכלוסייה הנחקרת מבחינת הבדלים בין המינים בוצעו מבחני T-Test או χ^2 ; השונות בתוצאות החיים תעסוקה ועבריינות בוצעה לנערים בלבד בשל המדגם הקטן בקרב הנערות; לבחינת שונות זו פותח מודל לוגיסטי רב משתני.

2.2 בסיס נתונים והגדרת משתנים

לשם ביצוע המחקר הנוכחי נבנה בסיס נתונים המכיל את כל אוכלוסיית המחקר וקבוצת השוואה עם מגוון משתנים דמוגרפיים וחברתיים כלכליים שנבדקו במספר נקודות זמן, בהתאם למשמעות המשתנה. רוב המשתנים שהגדרנו כתוצאות חיים נבדקו לאורך 7 שנים כלומר בשנים 2001-2007. המידע על האוכלוסייה הנחקרת התקבל משני מקורות של קבצים מנהליים שונים של משרד הרווחה והשירותים החברתיים. א. קובץ מסגרות והשמה: הקובץ מכיל את כל ההשמות במסגרות הטיפול בקהילה והמסגרות החוץ ביתיות שנעשות במסגרת השירותים באגפים השונים של משרד הרווחה. ממנו נבחרו נערים ונערות ששהו במסגרות המנוהלות על-ידי רשות חסות הנוער בשנת 2000 או שנקלטו במסגרות לפני שנת 2000 ועדיין היו מטופלים בשנה זו; ב. קובץ חסות הנוער, קובץ ייעודי הנועד לפיקוח ומעקב טיפולי אחר חניכי

חסות הנוער במוסדות ממשלתיים וציבוריים. הקובץ, הקרוי קובץ הרף על שם שיטת הפקוח הנהוגה בחסות, כולל מידע על נערים ונערות ששהו במסגרות חסות הנוער לפחות בחלק מהזמן משנת 1996 עד 2001. בכדי לבחון את המאפיינים של בני- הנוער שאינם נכללים בנתוני משרד הרווחה ולבדוק את תוצאות החיים שלהם ושל אוכלוסיית המחקר, נעשה שימוש מצרפי בבסיסי הנתונים הבאים:

- 1) מרשם התושבים: ממרשם התושבים התווספו נתונים לגבי המצב המשפחתי של ההורים, מספר אחים ואחיות, המצב המשפחתי של ילידי קוהורט המחקר בבגרותם ומספר ילדיהם.
  - 2) בסיסי נתונים של חינוך והשכלה המצויים בלמ"ס ומעובדים מתוך נתונים של משרד החינוך, כוללים מידע על תלמידים במערכת החינוך או על נשירה ממערכת החינוך, בגרויות, סטודנטים ותארים. מבסיסי נתונים אלו התווספו נתונים לגבי מצב ההשכלה של קבוצות הנחקרים ולגבי ההמצאות שלהם במערכת הלימוד.
  - 3) בסיסי נתונים של הפסקות הריון חוקיות המצויים בלמ"ס - נתונים לגבי הריונות לא רצויים.
  - 4) מקבצי הכנסות הקיימים בלמ"ס התקבלו נתונים על המצאות בשוק העבודה ורמת הכנסה.
  - 5) בסיסי נתונים של עבריינות ופשיעה הכוללים: (1) קבצים שהתקבלו ממשטרת ישראל בנוגע לתיקים פלילים (פ.א) שבהם הוגש כתב אישום; (2) קבצי שירות מבחן למבוגרים הכוללים מבוגרים שקיבלו ביטול הרשעה או שגזר דינם כלל תקופת מבחן. בסיסי נתונים אלו שימשו להוספת המידע לגבי פשיעה והתעסקות בפלילים של הנחקרים .
  - 6) קובץ נתוני יסוד הכולל את כל הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים הזקוקים לתמיכת שירותי הרווחה והסיבה (הנזקקות) העיקרית לכך, שימש לבחינת הנתמכים בשירותי הרווחה.
- מתוך בסיס הנתונים הוגדרו מספר קבוצות של משתנים המהווים מדדי חוסן ופגיעות קרי, תוצאות החיים:

א. חינוך והשכלה:

- המצאות במערכת הלימוד (דיכטומי)- נמצא במערכת הלימוד-הוגדר מי שנמצא בקבצי תלמידים (הכוללים בתי ספר של מערכת החינוך ללא בתי ספר שבפיקוח משרד התמ"ת) בשנים 1999-2001 כלומר בגילאי 16-19. לא מצוי במערכת הלימוד- פרט שנמצא בקבצי "נשירה" של הלמ"ס בשנים 1999-2001, כאשר נשירה מוגדרת כעזיבת מערכת החינוך כאשר התלמיד נשאר מחוץ למסגרת לימודית². בנוסף פרטים שלא נמצאו לא בקבצי תלמידים ולא בקבצי נשירה הוגדרו גם כלא מצויים במערכת הלימוד.
- סיום 12 שנות לימוד (דיכטומי)- מי שסיים את כיתה י"ב עד לשנת 2001 יוגדר כסיים 12 שנות לימוד.
- זכאות לבגרות (דיכטומי)- מי נמצא שעמד בכל הדרישות המקנות זכאות לתעודת בגרות עד לשנת 2001 .
- לימודים במוסד להשכלה גבוהה (דיכטומי)- מי שנמצא עד סוף שנת 2007 לפחות שנה אחת במוסדות להשכלה גבוהה המתקיימים באוניברסיטאות (כולל מכללות אזוריות בחסות האוניברסיטה), באוניברסיטה הפתוחה, במכללות האקדמיות ובמכללות אקדמיות לחינוך הולמד לקראת תואר או תעודה.
- בעלי תואר ראשון (דיכטומי)- מי שקיבל תעודה אקדמית עד סוף שנת 2007 ממוסד להשכלה גבוהה (ראה פירוט לעיל).

² לא נחשבים כנושרים: תלמידים שעזבו את מערכת החינוך ושהו במשך השנה 100 ימים לפחות ברצף בחו"ל, ותלמידים שעזבו את מערכת החינוך וחזרו בשנה שאחריה.

ב. תעסוקה והכנסה:

- עובד- מי שהועסק בשנת 2007 כשכיר ודווח על-ידי מעסיקו למוסד למס-הכנסה (דיכטומי).
- חודשי עבודה- מספר חודשי עבודה בכל המשרות של השכיר בשנת 2007 (רציף), לצורך ניתוחים מסוימים סווג כדיכטומי בשני אופנים: מעל/מתחת 10 חודשי עבודה ומעל/מתחת 12 חודשי עבודה.
- הכנסה ממוצעת ברוטו- השכר ברוטו בכל המשרות שדווחו למס-הכנסה במהלך שנת 2007 חלקי חודשי העבודה באותה השנה (רציף).

ג. מצב משפחתי: מצב משפחתי בשנת 2007, קטגוריית: רווק/נשוי/גרשו/ אלמן, בחלק מהניתוחים סווג כדיכטומי נשוי/לא נשוי; מספר ילדים עד לשנת 2007 (רציף); גיל בילד ראשון (רציף).

ד. הפסקות היריון חוקיות-

- מספר הפסקות היריון/הפלות- הפסקת היריון שנעשתה דרך הוועדות להפסקת היריון של משרד הבריאות בשנים 1996-2007 (רציף).
- גיל בהפסקת היריון ראשונה- הגיל בעת ביצוע הפסקת היריון הראשונה (רציף).

ה. עבריינות ופשיעה:

- נאשמים- מי שנמצא בקבצי משטרת ישראל בהליך פלילי (פ.א.) והוגש נגדו כתב אישום בשנים 2000-2007 (דיכטומי).
- גיל באישום ראשון (רציף).
- מספר אישומים- מספר הפעמים שהוגש כתב אישום בגין הליך פלילי בשנים 2000-2007 (רציף).
- מספר עבירות- מספר העבירות בגין אותם האשמות. כל האשמה יכולה להכיל מספר עבירות (רציף).
- מצוי בשירות מבחן מבוגרים- מי שנמצא בטיפול והשגחה של שירות מבחן מבוגרים בשנים 2001-2007 בשל ביטול הרשעה או שגזר דינם כלל תקופת מבחן (דיכטומי).
- גיל כניסה לשירות מבחן מבוגרים-גיל בעת הכניסה הראשונה לשירותי המבחן למבוגרים (רציף).

ו. קבלת תמיכה בשירותי הרווחה:

- נתמכי רווחה- מי שנמצא כרשום במחלקות לשירותים חברתיים ב- 2007 (דיכטומי).
- נזקקות פרט ונזקקות משפחתית - למי שמצוי כנתמך בשירותי הרווחה מופיעה הסיבה העיקרית בגינה פנה לקבלת תמיכה. לכל משפחה או אדם הפונים לשירותי הרווחה נפתח תיק טיפול, כאשר לפחות לאחד מבני המשפחה חייבת להיות מוגדרת נזקקות. נזקקות פרט/אישית היא הסיבה העיקרית לפנייה למחלקות לשירותים חברתיים של הפרט ומלבדה מוגדרת גם נזקקות משפחתית. המשתנה הוא קטגוריית, נזקקויות אלו קובצו לקטגוריות רחבות ע"י משרד הרווחה וכוללות: תקין (קרי, רשום אך ללא ציון נזקקות אישית)או לא רשום; עוני וקשיי הכנסה; מוגבלות; תפקוד לקוי של המשפחה; תפקוד חברתי ורגשי לקוי; סטייה חברתית ואחר (כולל בבדיקה ואחר).

3. ממצאים

3.1 תוצאות חיים בבגרות הצעירה

בחלק זה נתאר את תוצאות החיים שאליהן הגיעו ילדים ובני-נוער שטופלו ברשות חסות-הנוער ביחס לקבוצת השוואה בשיטתה-PSM שהיא כאמור, בעלת מאפייני רקע דומים לאוכלוסייה הנחקרת במשתנים הדמוגרפים והחברתיים-כלכליים (את השוואה לקבוצת השוואה המרשמית המייצגת את כלל האוכלוסייה ניתן לראות בנספחים 5-1). בשל העובדה כי מאפייני הנערים והנערות שונים הן מבחינת סיבת הגעתם למסגרת ומבחינות נוספות כל הנתונים בוצעו תוך בחינת ההבדלים בין המינים. תוצאות החיים שנבחנו כאמור, הן חינוך והשכלה, תעסוקה והכנסה, מצב משפחתי והריונות בלתי רצויים, עבריינות ופשיעה וקבלת תמיכה משירותי הרווחה.

3.1.1 חינוך והשכלה

אחת מתוצאות החיים החשובות התורמות להצלחה של צעירים בחייהם העצמאיים הוא הישגים בלימודים (Mathur & Schoenfeld, 2010). בתחום זה נמצאו הבדלים מובהקים בין המינים בהמצאות במערכת החינוך ובסיום 12 שנות לימוד, כאשר התוצאות טובות יותר בקרב הנערות (ראה לוח 2). עם זאת, יש לזכור כי הבדלים אלו בין המינים תואמים לממצאים באוכלוסייה הכללית בה שיעור הנערות המצויות במערכת הלימוד והמסיימות 12 שנות לימוד גבוה יותר מאשר בקרב הנערים ואינם ייחודיים ליוצאי החסות. הממצא לפיו כ-80% מהנערים ששהו בחסות הנוער וכ-60% מהנערות לא מצויים במערכת החינוך עלול להטעות. הנערים והנערות שהו ועזבו את המסגרות של חסות הנוער בנקודות זמן שונות ולכן חשוב לציין כי בנקודות הזמן המצוינות של מדדי ההשכלה (המצאות במערכת החינוך, סיום שנות לימוד) ייתכן כי חלק מן הנערים והנערות כבר אינם שוהים במסגרות. היות ויתכנו הבדלים בין נערים ונערות שעדיין שוהים במסגרות לאלה שכבר עזבו אותן, בחרנו לבדוק את ההבדלים בין הנערים והנערות ששהו במשך כל טווח הגילאים 18-16 בחסות הנוער לעומת אחרים (הבדלים אלו מוצגים בלוח 3). בפילוח זה ניתן לראות כי מדדי ההשכלה טובים יותר באופן מובהק בקרב השוהים בחסות בתקופה זו בהשוואה למי שכבר לא שהו במסגרות החסות הן בקרב הנערות והן בקרב הנערים. כלומר, שהות ממושכת יותר בחסות הנוער בגילאים 18-16 קשורה להישגים טובים יותר בתחום ההשכלה.

לוח מס' 2 : השוואה של מצב ההשכלה בשנים 2000-2007 של השוהים והבוגרים בחסות הנוער מול קבוצת השוואה PSM, אחוזים

נערות		נערים		
קבוצת השוואה	חסות הנוער	קבוצת השוואה	חסות הנוער	
***82.9	39.6	***73.6	20.7	מצויים במערכת החינוך בגילאי 16-19
***82.2	30.2	***69.4	15.4	סיימו 12 שנות לימוד
***48.6	1.3	***38.0	2.9	זכאות לבגרות
***34.3	3.4	***26.6	2.3	למדו לפחות שנה אחת במוסדות להשכלה גבוהה

*** P<0.0001 **, P<0.01 *, P<0.05 (1), מיעוט מקרים

בנוסף, נמצא כי מצב ההימצאות במערכת החינוך וההשכלה של בני הנוער שהושמו ברשות חסות הנוער מצוי בפער עצום לעומת כלל האוכלוסייה ואף לעומת אוכלוסייה השוואה עם מאפיינים דומים (לוח 2). בני-נוער יוצאי חסות הנוער נושרים יותר ממערכת החינוך, אינם מסיימים 12 שנות לימוד, פחות זכאים לבגרות וכמעט ולא ממשיכים להשכלה גבוהה.

לוח מס' 3: תיאור מצב ההשכלה בשנים 2000-2007 בקרב מי שהיה בחסות בגילאי 16-18 לעומת מי שלא היה כל התקופה בחסות

אחרים	היו בחסות בגילאי 16-18 כל התקופה	
נערים		
14%	***37%	מצויים במערכת החינוך בגילאי 16-19
9%	***34%	סיימו 12 שנות לימוד
0%	***10%	זכאות לבגרות
נערות		
45%	*57%	מצויים במערכת החינוך בגילאי 16-19
26%	*47%	סיימו 12 שנות לימוד
..	..	זכאות לבגרות

*** P<0.0001 **, p<0.01 *, P<0.05* (1) מיעוט מקרים

3.1.2 תעסוקה והכנסה

מדד נוסף של הצלחה בתהליך לעצמאות בחיים בוגרים הוא מציאת עבודה ויציבות בעבודה (Adair, 2001). המדדים שהוגדרו כתוצאות חיים מבחינת תעסוקה נבדקו לאורך כל התקופה 2007-1999, אך בחרנו להציג את הנתונים בשנת 2007 כאשר אז אוכלוסיית המחקר הייתה בגיל 24-25. לגברים מדדים טובים יותר בתחום זה, אחוז הצעירים העובדים גבוה בצורה מובהקת מאשר בקרב הנשים ואף השכר החודשי הממוצע לשכיר לשנת 2007 גבוה יותר אצל הגברים. גם כאן, יש לזכור כי ממצאים אלו לא שונים מהתנהגות שוק העבודה הישראלי מבחינה מגדרית של אחוז המועסקים ורמת ההכנסה ואינם ייחודיים לבוגרי החסות.

לוח מס' 4: השוואה של מצב התעסוקה בשנת 2007 של בוגרי חסות הנוער מול קבוצת השוואה PSM

נשים		גברים		
קבוצת השוואה	חסות הנוער	קבוצת השוואה	חסות הנוער	
**69.9	51.0	68.3	63.2	אחוז העובדים בשנת 2007
*54.9	39.5	***61.4	40.7	מזה : אחוז העובדים מעל 10 חודשים בשנת 2007
** 3,449 ₪	2,787 ₪	** 4,319 ₪	3,801 ₪	השכר החודשי הממוצע לשכיר בשנת 2007
4,231 ₪	4,244 ₪	5,570 ₪	5,159 ₪	השכר החודשי הממוצע לשכיר שעבד 12 חודשים

*** P<0.0001 **, p<0.01 *, P<0.05*

בשנת 2007, כאשר אוכלוסיית המחקר בגיל 24-25, שיעור העובדים כשירים היה 63% ו-51% בקרב נשים וגברים בהתאמה. מספר חודשי העבודה של בוגרי החסות בשנת 2007 היה 7.5 חודשים בממוצע (ס.ת 3.9), וכ-40% מהם עבדו יותר מ-10 חודשים בשנה זו.

אחוז העובדים (ב-2007) בקבוצת השוואה, גבוה יותר בצורה מובהקת רק בקרב הנשים. בנוסף, קיים פער מובהק בין רמת השכר של בוגרי חסות לבין קבוצת השוואה, פער זה קטן ונמצא לא מובהק כאשר בודקים את השכר הממוצע של מי שעבדו באופן רצוף במהלך כל שנת 2007. השכר הממוצע לשכיר בשנת 2007 בקרב שתי הקבוצות- בוגרי חסות הנוער וקבוצת השוואה, נמוך בצורה משמעותית מממוצע השכר למשרת שכיר במשק בשנה זו שהיה 7,767 ₪.

כפי שכבר אמרנו קודם מדדים אלו נבדקו גם לאורך כל התקופה 1999-2007. בראייה כוללת ניתן היה לראות כי בגילאים צעירים יותר אחוז העובדים נמוך יותר בקבוצת השוואה מאשר בקרב בוגרי חסות הנוער, כפי הנראה כי אלה האחרונים עדיין נמצאים במסגרות לימודיות. לעומת זאת, בגיל 25 בוגרי חסות הנוער פחות יציבים ולא עובדים לאורך זמן ושכרם נמוך יותר.

ידוע כי בוגרי חסות הנוער באים מרקע חברתי-כלכלי נמוך ולעיתים עליהם לפרנס את עצמם. השאלה היא האם הדאגה הזו לפרנסתם היא גם המשפיעה על הימצאותם במערכת החינוך. בכדי לבחון זאת, בדקנו האם בתקופה שבה היו אמורים הצעירים להימצא במערכת החינוך הם עסקו יותר בעבודה. בשנים הללו נמצא כי 10.6% מהנערים ו-8.7% מהנערות שילבו לימודים ועבודה. בקרב הנערים 50.9% רק עבדו ו-7.4% רק למדו ובקרב הנערות 32.2% רק עבדו ו-18.8% רק למדו. ממצאים אלו מראים כי אכן מרבית מהנערים והנערות בחסות הנוער עובדים לפרנסתם בשנים בהן הם אמורים להיות מצויים במערכת החינוך, ורק עשירית מהם מצליחים לשלב עבודה ולימודים.

3.1.3 מצב משפחתי

הבדלים מובהקים נצפו בין גברים לנשים בסטטוס המשפחתי כאשר אחוז הרווקים גבוה יותר בקרב הגברים ואחוז הנשואים גבוה יותר בקרב הנשים.

כמחצית מהנשים, ששהו בעבר במוסדות של חסות הנוער, היו בגיל 24-25 אמהות לילד אחד או יותר ורבע מהן עם שני ילדים או יותר. לעומתן 14% מהגברים היו אבות לילד אחד או יותר ו-6% לשני ילדים ויותר (ראה לוח 5). היות ועל פי ממצאים אלו שיעור הנישואין וההורות גבוה יותר בקרב הנשים מאשר בקרב הבנים, בחנו את הקשר בין המצב המשפחתי של הנשים בוגרות חסות לבין מצב התעסוקה וההכנסה שלהן. הממצאים הראו כי לא נמצא קשר בין המצב המשפחתי של הנשים לבין נתוני ההכנסה והעבודה שלהן. לפיכך, ההבדלים בין הצעירות והצעירים יוצאי החסות בתחום התעסוקה וההכנסה שהוצגו בסעיף הקודם אינם מוסברים על ידי הבדלים במצב המשפחתי שלהם.

ההבדלים במצב המשפחתי, בקרב הגברים, הראו כי לבוגרי חסות הנוער סיכוי נמוך יותר להתחתן עד לגיל 25 לעומת קבוצת השוואה. לעומת זאת, בקרב הנשים לא נמצאו הבדלים מובהקים באחוז הרווקות והנשואות בין בוגרות חסות הנוער לבין קבוצת השוואה (ראה לוח מס' 5). עם זאת, בקרב הנשים ניתן היה לראות כי אחוז האמהות לילד אחד גבוה פי שתיים מאשר קבוצת השוואה ופי 1.6 באחוז האמהות לשני ילדים.

לוח מס' 5 : השוואת מצב משפחתי בשנת 2007 של בוגרי חסות הנוער מול קבוצת השוואה PSM

נשים		גברים		
קבוצת השוואה	חסות הנוער	קבוצת השוואה	חסות נוער	
70.6	64.4	**77.3	85.1	אחוז רווקים
28.1	28.2	**22.1	14.3	אחוז נשואים
¹ 0.0	7.4	¹ 0.3	0.6	אחוז גרושים
***23.3	49.7	13.6	14.3	אחוז הורים לילד אחד לפחות
¹ 0.0	12.2	0.0	0.0	מהם : אחוז ההורים לילד ראשון עד גיל 18
¹ 0.0	27.0	¹ 0.0	12.0	אחוז ההורים לילד ראשון עד גיל 20
***23.5	21.9	**23.6	22.6	גיל ממוצע בילד ראשון
**15.8	25.5	3.7	6.0	אחוז הורים לפחות לשני ילדים

*** P<0.0001 **, p<0.01 *, P<0.05* (1) מיעוט מקרים

הפסקות הריון:

לנשים בוגרות החסות שיעור הפלות גבוה הרבה יותר מאשר בקבוצה בעלת מאפיינים סוציו-אקונומיים דומים. יותר משליש (36%) מהנשים בוגרות חסות הנוער ביצעו הפסקת הריון אחת לפחות לעומת 8% מהנשים בקבוצת השוואה; 16% מבוגרות החסות ביצעו שתי הפסקות הריון או יותר, לעומת 2% מקבוצת השוואה. זאת, כאשר אף אחת מקבוצת השוואה לא ביצעה הפסקת הריון עד גיל 18 בהשוואה ל- 8% בקרב כלל יוצאות חסות (שמהוות 23% מתוך אלו שביצעו הפלה).

לוח מס' 6: השוואת הפסקות הריון עד שנת 2007 של נשים בוגרות חסות הנוער מול קבוצת השוואה PSM

קבוצת השוואה	חסות הנוער	
***8.2	35.6	אחוז שביצעו לפחות הפסקת הריון אחת
¹ 0.0	22.6	הפסקת הריון הראשון עד גיל 18
¹ 0.0	54.7	הפסקת הריון הראשון עד גיל 20
¹ 2.1	16.1	אחוז שביצעו לפחות שתי הפסקות הריון

*** P<0.0001 **, p<0.01 *, P<0.05* (1) מיעוט מקרים

ממצא זה לפיו בהשוואה לקבוצה בעלת מאפיינים סוציו-אקונומיים דומים לבוגרות החסות, לאלה האחרונות שיעור הפלות גבוה הרבה יותר, הוא ממצא שחוזר על עצמו בספרות המקצועית. דבר זה אף מצביע על היותן בסיכון למחלות זיהומיות וכן לקשיים רגשיים-נפשיים הקשורים להפלות בגיל צעיר ועוד יותר להפלות חוזרות ונשנות (Gaudie et al., 2010; Pedersen, 2007, 2008).

3.1.4 עבריינות ופלילים

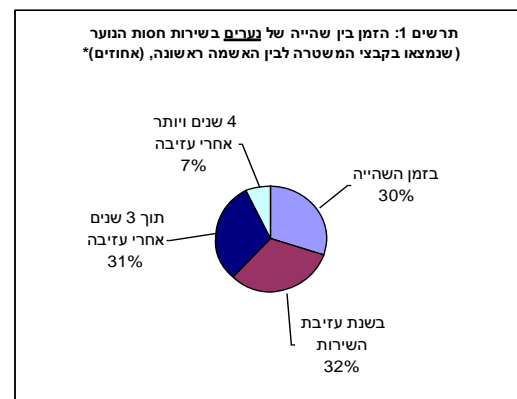
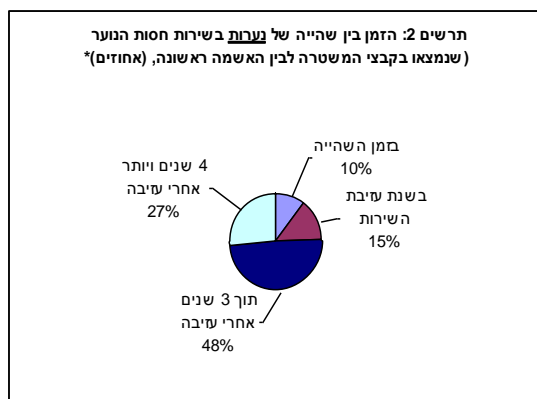
91% (318) מהנערים ו-32% (47) מהנערות הואשמו בנקודת זמן כלשהי בין השנים 2000-2007 (לוח מס' 7) כאשר חלק מההאשמות אלו הם הסיבה שבגינה הגיעו לחסות הנוער. מספר העבירות הממוצע של הנערות נמוך מאשר בקרב הנערים בצורה מובהקת. הגיל הממוצע בהאשמה ראשונה בקרב הנערות הוא 18.9 (ס.ת. 1.8, חציון 19) והוא גבוה יותר בצורה מובהקת מהגיל הממוצע בהאשמה הראשונה בקרב נערים (ממוצע 17.8, ס.ת. 1.4, חציון 17). בשל העובדה כי ההגעה לחסות נעשית לרוב בשל עבריינות, הממצאים הללו המתארים את ההבדלים המובהקים בין הקבוצות אינם מפתיעים.

לוח מס' 7: תיאור מצב העבריינות בשנים 2000-2007 של שוהים ובוגרים בחסות הנוער

בנות	בנים	
31.5	***90.9	אחוז מואשמים
1.1	1.2	מספר ההאשמות הממוצע
1.7	**2.4	מספר עבירות הממוצע
18.9	**17.8	גיל הממוצע בהאשמה ראשונה
12.1	***60.9	אחוז שהגיעו לשירותי מבחן למבוגרים עד גיל 25:
21.6	**20.5	גיל ממוצע

*** P<0.0001 **, P<0.01 *, P<0.05

בשל מגבלות הנתונים לא ניתן לקבוע האם ההמצאות במסגרת נעשתה בשל העבירה וההאשמה הספציפית המצויה בקבצי המשטרה. עם זאת, מכון שהחוק קובע כי נערים או נערות מתחת לגיל 18 שביצעו עבירה יש לסיים את הטיפול בעניינם עד שנה מרגע ביצוע העבירה, יש להניח כי ההאשמות שנמצאו לאחר שנה מסיום עזיבת המסגרת אינן מהוות את הסיבה להשמה. לפיכך הצגת הנתונים לפי חתכי זמן שונים המוגדרים ביחס לזמן השהייה במסגרת, יכולה לפתור חלק מבעיה מתודולוגית זו. מניתוח זה המוצג בתרשימים 1 ו-2, ניתן לראות כי מלבד העובדה כי נערות עוסקות פחות בעבריינות מאשר נערים, כאשר הן עושות כך הדבר קורה בגיל מבוגר יותר ולאחר עזיבתן את המסגרת. 75% מהנערות מואשמות תוך 3-4 שנים ומעלה מיום עזיבת רשות חסות הנוער (תרשים מס' 1). לעומת זאת, מרבית הנערים מואשמים בזמן השהייה במסגרת או בשנת עזיבת החסות ורק כ-38% מהם מואשמים תוך 3-4 שנים ומעלה מיום עזיבת מסגרות החסות (תרשים מס' 2).

שיעור העבריינות של נערים ונערות בקרב אוכלוסיית ההשוואה שונה בתכלית משיעור העבריינות של הנערים והנערות בוגרי החסות כפי שניתן לראות בלוח מס' 8. ההשוואה בלוח זה נעשתה לנערים בלבד מכיון שבקרב נערות באוכלוסיית ההשוואה לא נמצאה האשמה. ממצא זה לא מפתיע בשל העובדה שהסיכוי למצוא האשמה לבת בקוהורט לידה זה בכל המרשם הוא 0.54%.

כ-8% מהנערים בקבוצת ההשוואה הואשמו בשלב מסוים בין השנים 2000 ל-2007 (בהשוואה ל-91% האשמות אצל בוגרי החסות). בהשוואה ל-61% מהנערים בוגרי החסות שגם היו בשירותי מבחן למבוגרים, רק 5% מהנערים באוכלוסיית ההשוואה הגיעו לשירות זה.

מספר העבירות וההאשמות הממוצע של נערים בוגרי חסות הנוער גבוה באופן מובהק ממספר העבירות וההאשמות בקבוצת ההשוואה. הגיל הממוצע בהאשמה ראשונה בקרב הנערים בוגרי חסות הנוער נמוך יותר בצורה מובהקת מאשר בקרב הנערים בקבוצת ההשוואה (ממוצע 21.3, ס.ט. 1.8, חציון 21.0).

לוח מס' 8: תיאור מצב העבריינות בשנים 2000-2007 של נערים שוהים ובוגרי חסות הנוער מול נערים בקבוצת ההשוואה PSM

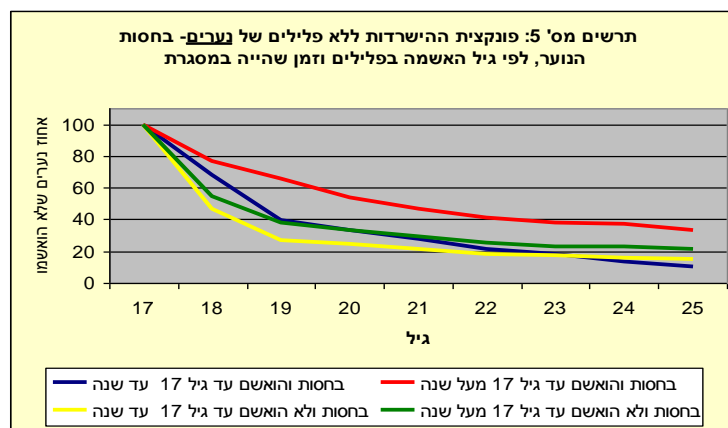
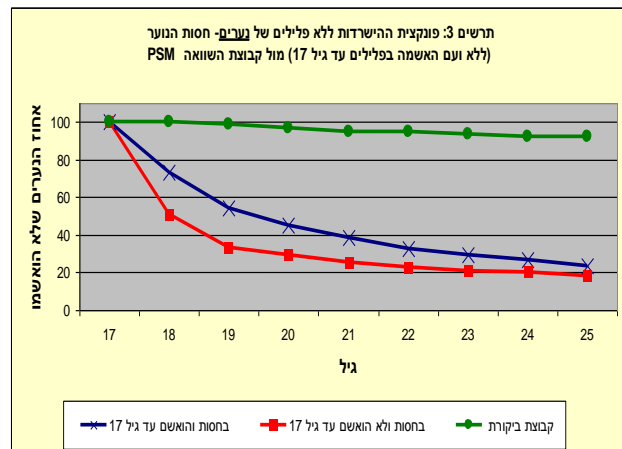
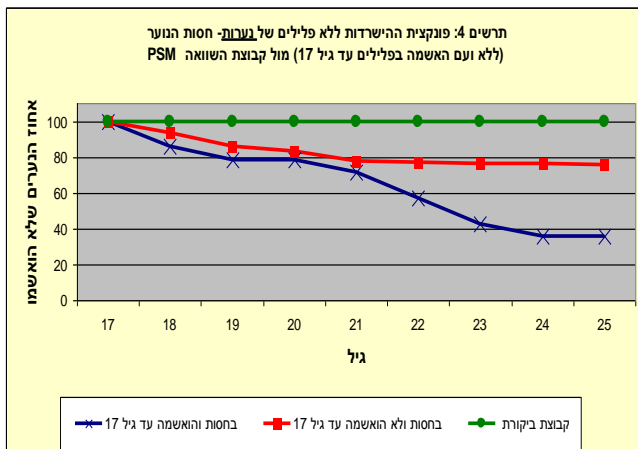
קבוצת השוואה	חסות הנוער	
7.7	***90.9	אחוז מואשמים
1.0	**1.2	מספר האשמות הממוצע
1.0	***2.4	מספר עבירות הממוצע
21.3	***17.8	גיל הממוצע בהאשמה הראשונה
5.4	***60.9	אחוז שהגיעו לשירותי מבחן למבוגרים עד גיל 25
22.5	***20.5	גיל ממוצע

*** P<0.0001 **, p<0.01 * P<0.05

בכדי לחדד את ההבדלים בין הקבוצות ולנטרל את הבעיה המתודולוגית שתוארה קודם לכן, פותחה בנוסף פונקציה ההישרדות ללא האשמה בפלילים. הפונקציה פותחה בכדי לראות את העבריינות שאינה קשורה לסיבת ההשמה בחסות. בשל ההנחה שעד גיל 17 (כולל) ייתכן כי סיבת ההשמה וההגעה לחסות הנוער נעשתה בשל ההאשמה כלשהי, פונקציות ההישרדות מתחילה מגיל 18 ואילך ועוקבת במשך כ-7 שנים על האשמות במסלול הפלילי. עם זאת, לא ניתן להתייחס לנערים שכבר הואשמו עד גיל 17 כמו לנערים שלא הואשמו עד גיל זה, ולכן בחלק מהתרשימים נעשתה הפרדה לקבוצות אלו. ההבדלים בהתפלגות בקבוצות הללו בין נערים ונערות הם משמעותיים ביותר והם מסבירים חלק מההבדלים שנצפו בפונקציה ההישרדות. יותר ממחצית (50.9%) מהנערים כבר הואשמו במסלול הפלילי עד גיל 17 כולל, ואילו בקרב הנערות רק 9.4% הואשמו עד גיל זה. חשוב לציין, כי לא נעשתה הפרדה בתוך הקבוצות ביחס לרציבידזם מכיון שלרוב הנערים והנערות בכל קבוצה הייתה האשמה אחת בלבד (בקרב הנערים שלא הואשמו עד גיל 17 ל-87% האשמה אחת בלבד אחרי גיל 18, ומתוך הנערים שהאשמו עד גיל זה ל-83% האשמה אחת בלבד אחרי גיל זה). משתנה חשוב נוסף הקשור לרציבידיזם הוא תחילת גיל העבירה אולם גם כאן התפלגות גיל ההאשמה הראשון הראתה כי לא היו ההאשמות לנערים ונערות ששהו בחסות הנוער לפני גיל 16 ולכן הפרדה בין ההאשמה עד גיל 17 ולאחר מכן, נתנה מענה מספק לנושא זה.

בתרשים מס' 3 ניתן לראות כי עד גיל 25 כ-92% מהנערים בקבוצת ההשוואה הצליחו לשרוד ללא ההאשמה. לעומת זאת בקרב בוגרי חסות הנוער, אלו שהאשמו עד גיל 17, כ-24% שרדו ללא ההאשמה פלילית ומצבם טוב יותר מאשר לבוגרים שלא הואשמו עד גיל 17 (19% שרדו ללא ההאשמה). בקרב הנערות המגמה, בין

שתי הקבוצות של חסות הנוער עם ההאשמה וללא ההאשמה עד גיל 17, מתהפכת כפי שניתן לראות בתרשים מס' 4.

כאשר אנו בוחנים את כל אחת מקבוצות הנערים הבוגרים בחסות הנוער בנפרד ומכניסים משתנה נוסף, זמן שהייה במסגרת, ניתן לראות שההישרדות הטובה ביותר היא לנערים ששהו מעל שנה בחסות הנוער בין אם הואשמו לפני גיל 17 ובין אם לאו (תרשים מס' 5). עם זאת ההשפעה הגדולה ביותר לזמן שהות במסגרת מבחינת ההישרדות בפלילים היא לנערים שהאשמו לפני גיל 17. מגמה זו קיימת בקרב הבנות. נסכם ונאמר, מפונקציה זו נלמדו שני דברים חשובים ביותר שלאחר מכן קיבלו משנה תוקף נוסף בתוצאות הרגרסיה הלוגיסטית שיובאו בחלק הבא. הדבר הראשון הוא כי בקרב בוגרי חסות הנוער, הנערים שהאשמו במסלול הפלילי עד גיל 17 שרדו יותר ללא האשמה נוספת לאחר גיל זה ומצבם טוב יותר מאשר לנערים שלא האשמו בפלילים עד גיל 17 (משתנה זה נבחן במודל הלוגיסטי ואומנם התוצאות אינן מובהקות אולם כיוון הקשר היה זהה). בשלב זה ניתן היה להניח מספר סיבות שהובילו לתוצאה זו. האחת היא, שילדים שהגיעו לחסות הנוער בשל ביצוע עבירה הצליחו להמשיך ולא להיות מואשמים בפלילים בהמשך החיים ולאחר עזיבתם את המסגרת, לעומת ילדים שהגיעו לחסות ללא ביצוע עבירה. כלומר ילדים שמגיעים לחסות הנוער מתוקף חוק "שפיטה, ענישה ודרכי טיפול" מצבם טוב יותר מאשר ילדים שהוצאו מביתם בשל חוק "טיפול והשגחה". הנחה זו מתאימה לתחושות ולטענות של עובדי חסות הנוער. נגד רשות חסות הנוער מופנית ביקורת על איחוד הקבוצות באותם מתחמים בלינה משותפת, תחת הטיעון כי יש להגן על ילדי "טיפול והשגחה" ולא ל"ערבבם" עם נערים עוברי-חוק. מנגד, טוענים עובדי חסות הנוער כי האוכלוסייה של נערים ונערות שמגיעים אליהם בשל חוק "טיפול והשגחה" הם במצב קשה יותר מבחינה התנהגותית מאשר נערים

ונערות עוברי חוק. טענה זו הגיונית בשל העובדה כי לילדים שהוצאו מהבית בשל חוק "טיפול והשגחה" יש מספר אלטרנטיבות שונות של מסגרות לפני הגעתם לחסות הנוער, השמות שסביר להניח שלא צלחו. הנחה נוספת שיכולה להסביר את התוצאה המתוארת היא כי לא ביצוע העבירה הוא המפריד בין הקבוצות אלא עצם ההאשמה והגשת כתב האישום. בשל מגבלות המחקר לא ידוע לנו סיבת ההגעה לחסות הנוער וייתכן כי ילד הגיע לחסות הנוער בשל עבירה, אולם לא נרשמה לו ההאשמה במסלול הפלילי (כדוגמת תיקי אי-תביעה) ולכן הוא לא מצוי בקבצי המשטרה. אם זה אכן המצב, ניתן להניח כי הנערים שהוגש נגדם כתב אישום במסלול הפלילי "נזהרו" בהמשך חייהם לעומת ילדים שלא הואשמו במסלול זה או לא נתפסו, כלומר הגשת כתב אישום במסלול הפלילי היוותה גורם מרתיע. יש לציין כי ישנו מספר מועט של מחקרים השנויים במחלוקת בנוגע לעדיפות של ההליך הפלילי (פ.א.) מול ההליך האי-תביעה (א.ת.) והשפעתם על בני-נוער. הדבר השני והמשמעותי ביותר שנלמד מפונקציית ההישרדות הוא שההישרדות הטובה ביותר היא לנערים ששהו מעל שנה בחסות הנוער בין אם הואשמו לפני גיל 17 ובין אם לאו. בין אם הנחות אלו נכונות או בין אם לאו, אי ידיעת סיבת ההפניה וההשמה בחסות הנוער היא מגבלה משמעותית של המחקר שלא ניתן להתעלם ממנה. השוני בין ילדים שהוצאו מביתם בשל ביצוע עבירה לעומת ילדים שמשפחתם היוותה להם סכנה כלשהי הוא עצום ולא נלקח בחשבון.

3.1.5 קבלת תמיכה משירותי הרווחה

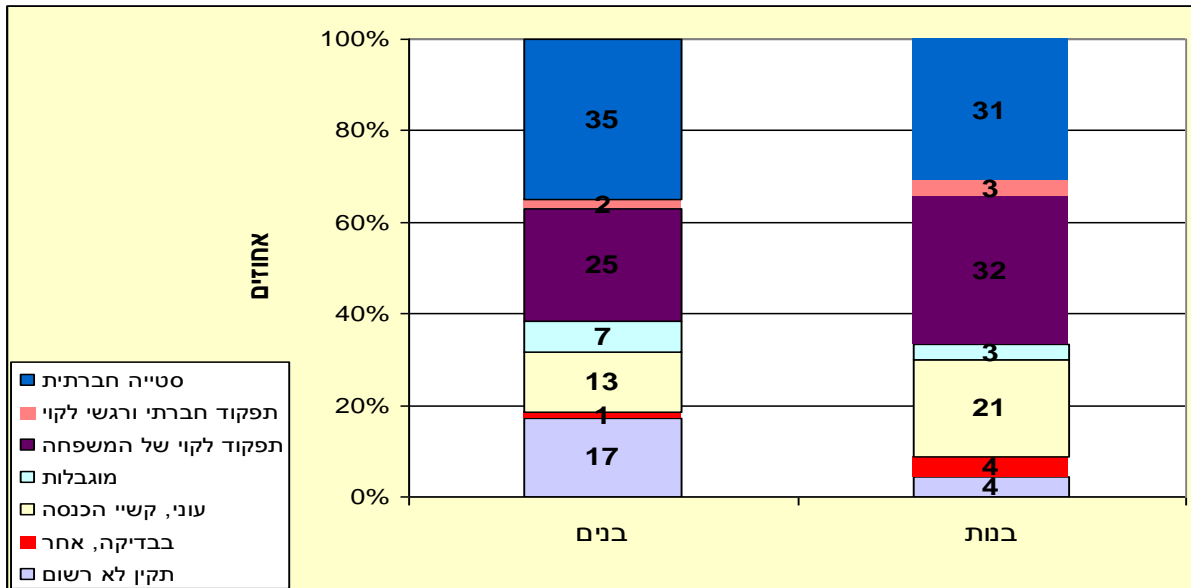
42% מהגברים ו-60% מהנשים ששהו כבני-נוער במוסדות של רשות חסות הנוער היו רשומים כבוגרים במחלקות לשירותים חברתיים בשנת 2007, כאשר 17% מהגברים היו רשומים ללא נזקקות אישית³, ו-4% מהנשים היו ללא נזקקות אישית. שיעור הנזקקות על רקע "עוני וקשיי הכנסה" גבוה יותר בקרב נשים (21%) מאשר בקרב גברים (13%) (ראה תרשים מס' 6).

ממצאים דומים של שיעור נתמכות רווחה גבוה יותר בקרב נשים ונזקקות גבוהה שלהן הקשורה לתפקוד משפחתי לקוי וקרוב לודאי קושי בגידול הילדים ואולי אף הזנחתם, הוא מצב שנמצא שכיח גם בקרב נשים בוגרות חסות בארה"ב (Colman et al., 2010) ובקרב נשים המעורבות בהתנהגויות סיכון באופן כללי (Grella, Needell, Shi, & Hser, 2009).

לעומת הממצאים בקרב אוכלוסיית בוגרי חסות הנוער, בקבוצת השוואה 13% מהגברים היו רשומים בשנת 2007 במחלקות לשירותים חברתיים, ומהם 37% רשומים ללא נזקקות. בקרב הנשים, אחוז הרשומות במחלקות לשירותים חברתיים בקבוצת השוואה הוא 10%, ומתוכן 27% ללא נזקקות אישית. ההבדלים בין הקבוצות מובהקים הן בקרב הגברים והן בקרב הנשים.

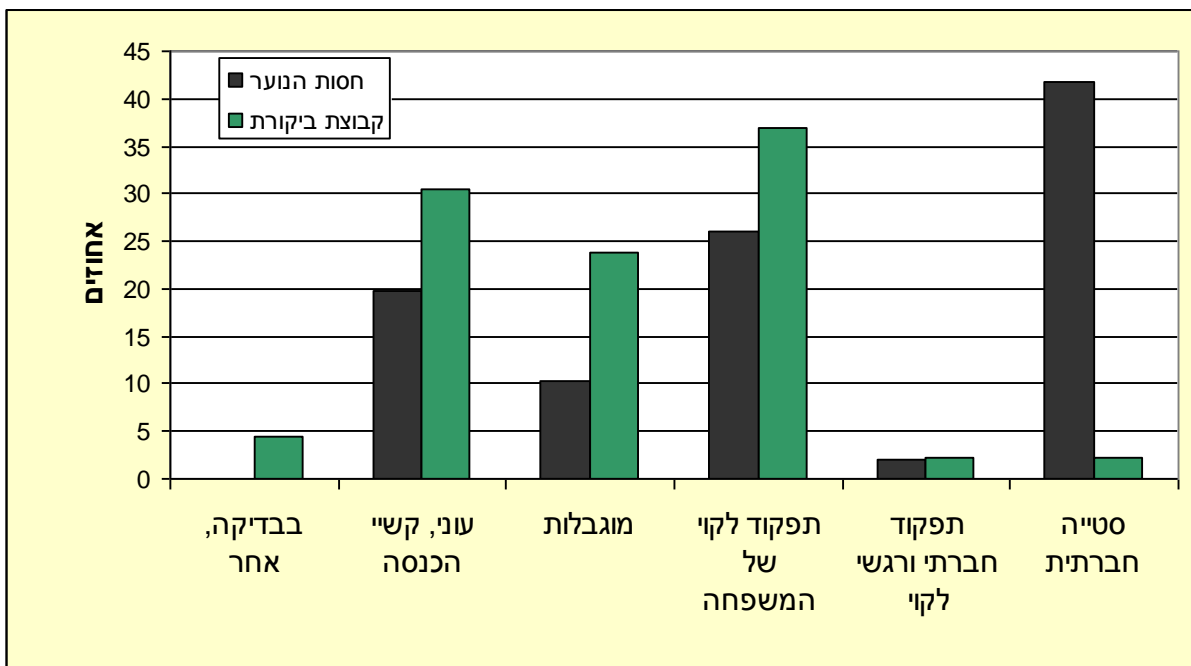
³ לכל משפחה או אדם הפונים לשירותי הרווחה נפתח תיק טיפול, כאשר לפחות לאחד מבני המשפחה חייבת להיות מוגדרת נזקקות. נזקקות פרט/אישית היא הסיבה העיקרית לפנייה למחלקות לשירותים חברתיים של הפרט ומלבדה מוגדרת גם נזקקות משפחתית.

תרשים מס' 6: התפלגות סוגי נזקקות עיקרית של בוגרי רשות חסות הנוער הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים ב-2007 (אחוזים)

בנוסף, נמצא שוני רב בסוגי הנזקקות המשפחתית בין בוגרי חסות הנוער לאוכלוסיית ההשוואה. בקרב הגברים ששהו במוסדות של חסות נוער בעבר, נזקקות המשפחה השכיחה ביותר היא סטייה חברתית, הכוללת התמכרויות לסמים ולאכזריות, בעוד שבקרב הגברים של קבוצת ההשוואה הנזקקות העיקרית היא תפקוד לקוי של המשפחה (תרשים מס' 7).

תרשים מס' 7: התפלגות סוגי נזקקות עיקרית של המשפחה, גברים בוגרי חסות הנוער מול קבוצת ההשוואה PSM - 2007 (אחוזים)

3.2 השונות בקרב בוגרי חסות הנוער מבחינת תעסוקה, עבריינות ופשיעה

בפרק הקודם ראינו כי הנערים של שירות חסות נוער מואשמים יותר בפלילים ועוסקים בעבריינות מאשר שאר הנערים גם כאשר הם מגיעים לחיים עצמאיים. עם זאת, ישנם עדיין נערים ונערות שהצליחו לא להמשיך בעבריינות ושרדו עד סוף תקופת המחקר ללא ההאשמה פלילית. השאלה היא מה מבדיל אותם מהנערים והנערות שלא שרדו ללא ההאשמה פלילית? שאלה זהה ניתן לשאול בנושא של פיתוח תעסוקה עתידית יציבה. שני משתני תוצאה אלו של עבריינות ותעסוקה העסיקו חוקרים רבים בתחום כפי שראינו קודם לכן (ראה פרק 1.2.1).

בכדי לענות על שאלות אלו בוצעה רגרסיה לוגיסטית רבת משתנים לבדיקת המשתנים המנבאים אי-פשיעה ותעסוקה עתידית. יש לציין כי לא מדובר באותם הנערים והחפיפה בין שתי הקבוצות, אלו שלא המשיכו בפשיעה וגם יש להם יציבות תעסוקתית, היא 8.8%. בשל ההבדלים בין המינים וגודל המדגם הקטן יחסית הרגרסיה בוצעה לבנים בלבד.

הרגרסיה בוצעה לכל אחת מהמשתנים התלויים (פשיעה ותעסוקה) לפי מספר מודלים שפותחו, כאשר קבוצות המשתנים הוכנסו זו לאחר זו וכל מודל כלל גם את כל קבוצות המשתנים שקדמו לו. המודל פותח בהתאם לבדיקות הקורלציות שבוצעו קודם לכן שהצביעו על מספר קשרים גולמיים בין המשתנים המסבירים ובינם לבין המשתנה המוסבר, ללא פיקוח על ידי משתנים אחרים. על מנת לאמוד את ההשפעה של כל אחד מן המשתנים המסבירים ואת תרומתו השולית בוצע ניתוח לוגיסטי רב-משתני לבחירת המודל הטוב ביותר במונחי המובהקות.

פירוט משתנים	קבוצת משתנים	
דת, מוצא ⁴ , מספר ילדים במשפחה, אשכול חברתי-כלכלי ומצב משפחתי של ההורים ב-1995.	משתני הרקע	מודל 1
גיל כניסה ועזיבה, מספר מסגרות ושנות שהייה במסגרת	מאפייני שהייה במסגרות	מודל 2
סיום 12 שנות לימוד, עבודה בגילאים 16-19	הישגים לימודיים ועבודה	מודל 3
האשמה פלילית של אחד ההורים, האשמה פלילית עד גיל 17 של הנער.	האשמה פלילית של הנער והוריו	מודל 4

⁴ מוצא – בתחילת פיתוח המודל הוכנסו קטגוריות נרחבות של המוצא כפי שהיו במשתני הרקע בפרק 3.3. מכיון שגם בחלוקה זו לא יצאו המשתנים מובהקים המודל כלל 2 קטגוריות ילידי חול וילדי ישראל.

3.2.1 הגורמים המנבאים עבריינות ופשיעה

המשתנה התלוי הוא דיכוטומי ומוגדר כאי-פשיעה, למי שלא הואשם והוגש נגדו כתב אישום במסלול הפלילי או לא נכנס לשירות מבחן למבוגרים עד 2007, גם אם היה מואשם בפלילים לפני גיל 18. כלומר האשמה פלילית מגיל 18 עד גיל 25, הגיל שבו הנער לא יכול להגיע יותר לשירות חסות הנוער. ההגדרה של המשתנה המוסבר בצורה זו הייתה חשובה והכרחית בכדי לטפל בבעיה המתודולוגית שתוארה בחלק הקודם בה היה קושי לנתק את הפשיעה שגרמה להשמה בחסות (נספח מספר 6 מתאר את תוצאות המודלים ואת המשתנים שהוכנסו לכל מודל).

במודל הראשון, אף לא אחד ממשתני הרקע היה מובהק.

במודל השני כאשר משתני הרקע הוכנסו בשילוב משתנים הקשורים להשמה בחסות נוער, שני משתנים היו מובהקים: כל שנת שהייה נוספת במסגרות הוסיפה סיכוי של 68% לא להיות מואשם בפלילים ($\beta=0.5181$); העובדה שהנער ערבי הורידה את סיכוי לא להיות מואשם בפלילים בכ-70% ($\beta=1.1588$). משתנים אלו נמצאו מסבירים ב-68% את השונות בקרב בוגרי חסות הנוער.

במודל השלישי העובדה שהנער ערבי כבר לא מובהקת ולא מסבירה את אי-הפשיעה, ואילו המשתנה שנמצא מסביר הוא סיום 12 שנות לימוד. העובדה שהנער סיים 12 שנות לימוד מעלה את הסיכוי שלו לא להיות מואשם בפלילים פי 5.14, וכל שנת שהייה נוספת במסגרות חסות הנוער מעלה את סיכוי לא להיות מואשם בפלילים ב-40%. השונות המוסברת במודל זה הייתה 72%.

במודל הרביעי אחד המנבאים החשובים שנמצאו בקשר להאשמה של צעירים במסלול הפלילי היא העובדה שאף ההורים שלהם מואשמים בפלילים. בקרב ילדי חסות נוער, נמצאו שלכ-30% מהנערים והנערות יש אב ו/או אם שהואשמו בפלילים והוגש נגדם כתב אישום. המשתנה המסביר הנוסף למודל הקודם הוא העובדה שאחד ההורים הואשם בפלילים. האשמתו של אחד ההורים בכל תקופת המחקר מורידה את סיכוי של הנער לא להיות מואשם בפלילים בכ-70% ($\beta_1=1.2468$). שני המשתנים האחרים שמנבאים בסופו של דבר אי-פשיעה הם סיום 12 שנות לימוד ($\beta_2=1.4878$) ושנות שהייה בחסות נוער ($\beta_3=0.3081$). סיום 12 שנות לימוד מעלה את הסיכוי של הנער לא להיות מואשם בפלילים בעתיד פי 4.4 וכל שנת שהייה נוספת מעלה את סיכוי של הנער ב-36%. השונות המוסברת של המודל היא 75%.

הקשר בין המשתנה התלוי הבינומי אי-פשיעה לבין המשתנים המסבירים מנוסח בצורה פורמלית במשוואה כדלקמן:

$$y = e^{\alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3} = e^{-2.1446 - 1.2468 X_1 + 1.4878 X_2 + 0.3081 X_3}$$

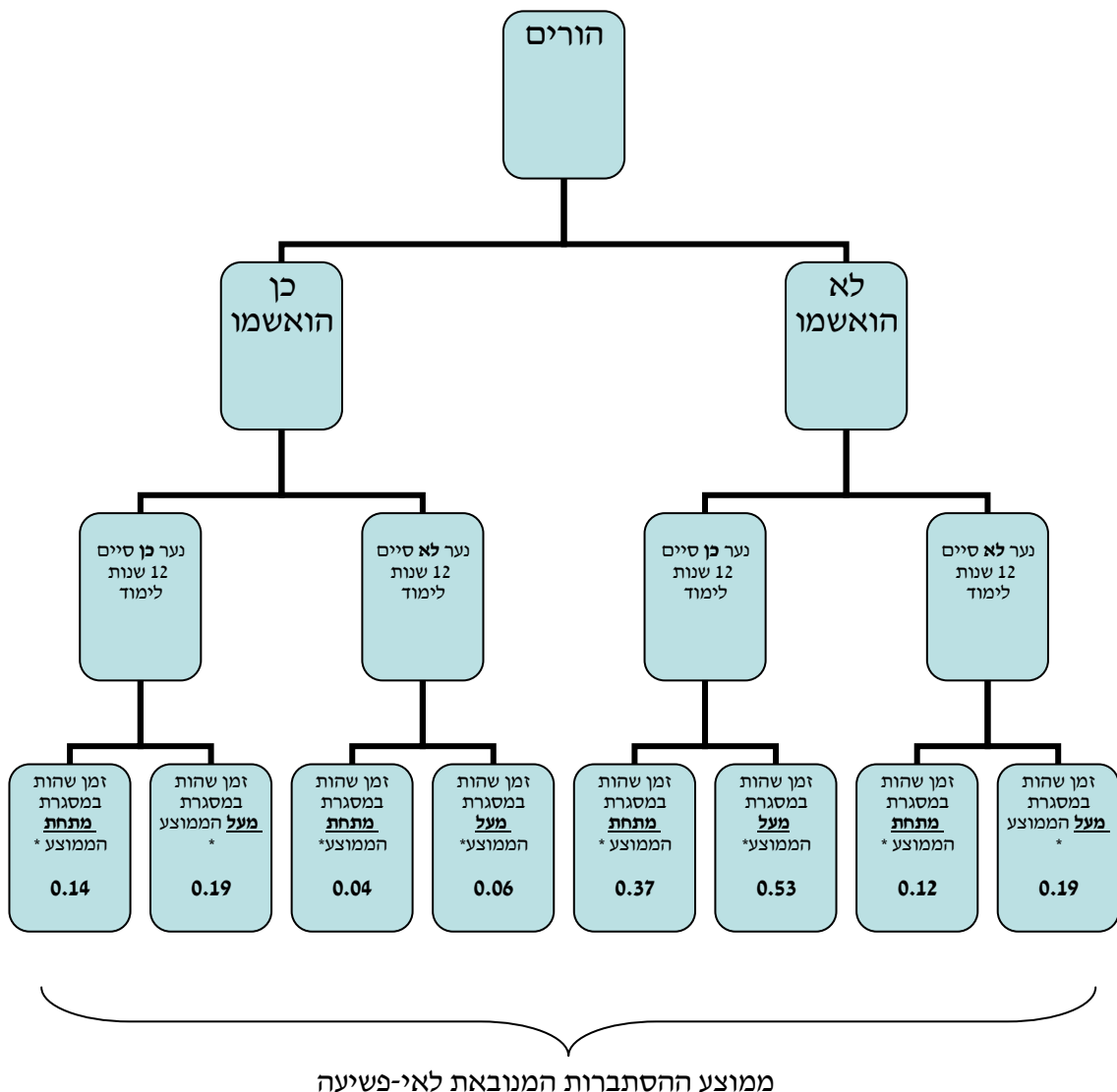
y = אי-פשיעה, X_1 = אחד ההורים הורשע, X_2 = סיום 12 שנות לימוד, X_3 = שנות שהייה בחסות

כדי להמחיש את תוצאות המודל הרביעי מתואר בתרשים מס' 18 עץ ניבוי. פיתוח עץ הניבוי נעשה ע"י חישוב של ההסתברות המנובאת (Predicted), על סמך המודל האחרון, לכל אחד מהנערים להיות מואשם בפלילים.

$$\hat{P} = \frac{e^{\alpha + \beta_1 * X_1 + \beta_2 * X_2 + \beta_3 * X_3}}{1 + e^{\alpha + \beta_1 * X_1 + \beta_2 * X_2 + \beta_3 * X_3}}$$

לאחר מכן חישבנו את הממוצע של ההסתברויות המנובאות לכל קבוצה בנפרד. ניתן לראות כי ממוצע הסתברות הגבוה ביותר של 0.53 הוא לילדים שהוריהם לא הואשמו בפלילים, הם סיימו 12 שנות לימוד ושהו מעל שנה במסגרת. ממוצע ההסתברות הנמוך ביותר של 0.04 הוא בדיוק בקבוצה ההופכית של נערים שהוריהם כן הואשמו בפלילים, לא סיימו 12 שנות לימוד ושהו מתחת לשנה במסגרת של חסות הנוער. המגמות מתחדדות ומתחזקות במודל זה וניתן לראות כי הסיכויים לאי-פשעה גבוהים יותר כאשר שוהים מעל שנה במסגרת בכל אחד מהענפים.

תרשים מס' 18 : עץ ניבוי לאי-פשעה מבוסס על המודל הסופי של רגרסיה לוגיסטית

* ממוצע זמן שהות במסגרת 1.3 שנים.

3.2.2 הגורמים המנבאים תעסוקה יציבה

כאמור, מדד אחר של הצלחה שנבחן באמצעות מודל זהה הוא תעסוקה יציבה. המשתנה התלוי יציבות תעסוקתית הוא משתנה דיכוטומי והוגדר במידה והנער בגיל 25 (בשנת 2007) עובד לפחות עשרה חודשים במשך אותה שנה. בוצעו אותם המודלים כמו בהשערה הראשונה. כפי שניתן לראות בנספח מס' 7, משתני הרקע לא היו מובהקים וגם כאן המשתנים המנבאים את היציבות העתידית בתעסוקה הם שנות שהייה במסגרות של חסות, סיום 12 שנות לימוד והורים שהאשמו בפלילים.

מנתוני המודל הרביעי נמצא כי כל שנת שהייה נוספת בחסות נוער מוסיפה 36% לסיכוי של הנער לעבוד בצורה יציבה ($\beta = 0.3059$). נער שסיים 12 שנות לימוד הדבר מעלה את סיכוי לעבוד פי 2.2 ($\beta = 0.8$) ובמידה והוריו הואשמו בפלילים מוריד את סיכוי לתעסוקה עתידית יציבה ב-58% ($\beta = -0.8512$). השונות המוסברת של המודל היא 68%.

מכאן שהמשתנה זמן שהייה במסגרת הוא משתנה חשוב ביותר שחזר על עצמו בכיוונים שונים שנבחנו. יש לציין כי רוב הילדים ששהו פחות משנה בהשמות של חסות הנוער לא נמצאו לאחר מכן במעקב בשום מערכת מוסדית מוגדרת עד להגעתם למערכת המשטרתית

4. דיון וסיכום

המחקר הנוכחי בא לבחון את מצבם של ילדים ובני נוער שטופלו בשירות חסות הנוער של משרד הרווחה והשירותים החברתיים בעת הגיעם לבגרות צעירה. כמו כן הוא בחן את המנבאים לשתי תוצאות שנחשבות הישגים מרכזיים של בני החסות ושל יוצאי פנימיות בכלל: אי-פשיעה והשתלבות בתעסוקה (Bullis & Yovanoff, 2002; Ryan et al., 2001; Ryan, Hernandez, & Herz, 2007). המחקר הוא חדשני מעצם העובדה שעד כה לא בוצע מחקר מעקב עד להגעה לבגרות הצעירה לאוכלוסייה ספציפית זו ומכון שהמעקב נעשה על ידי שימוש בנתונים מקבצים מנהליים. שילוב של נתונים ממשרד הרווחה עם נתונים חברתיים-כלכליים ודמוגרפיים המופיעים בקבצים מנהליים אפשר לבחון מה עלה בגורלם של בני נוער אלו לאחר עזיבתם את ההשמות החוץ ביתיות, ללא הבעייתיות של אי השבה ו/או אי איתור הנערים שגרמו בסקרים שנעשו בעבר להטיות דיפרנציאליות שונות.

ההשוואה היחידה שאנו יכולים לערוך בין ממצאי המחקר הנוכחי לממצאי מחקר דומה היא למחקרם של שמעוני ובנבנישתי (2012). מחקר זה נערך בשיטה זהה ע"י שימוש בקבצים מנהליים וכלל בין השאר את אוכלוסיית חסות הנוער. מטרתם הייתה לתאר את מאפייני הרקע וגורמי הסיכון של ילדים ובני נוער שטופלו בקהילה ובמסגרות חוץ ביתיות ולבחון את מצבם של הילדים עד גיל 19. מכון שהמחקר הוא עד גיל 19, תחום החיים שאפשר לראות אותו כתוצאה, כפי הגדרתם, הוא ההישגים החינוכיים בסיום התיכון. למרות זאת, הם בחנו את ההישגים שלהם בעת היותם בהשמה ולקראת סיומה במספר תחומים החופפים למחקר הנוכחי. ממצאי המחקר שלהם מראים כי מצבם של יוצאי חסות הנוער בתחומי העבריינות, הפסקות היריון והשכלה הוא באופן בולט פחות טוב משל האחרים.

יתרון המחקר הנוכחי הוא האפשרות לחקור את תוצאות החיים לא רק בעת ההשמה או לקראת סיומה אלא בעת הבגרות הצעירה, בכניסה לחיים עצמאיים, מבחינת הכנסה, השכלה על-תיכונית וחיי משפחה. כמו כן, בחלק מהפרמטרים כגון עבריינות ופשיעה ניתן היה להבחין בין אותם הגורמים המהווים את הסיבה להשמה לאלו המתרחשים לאחר עזיבת המסגרת. לעומת זאת, היתרון במחקרם של שמעוני ובנבנישתי נעוץ בעובדה כי נבחנו גורמי רקע רבים יותר של הנערים והנערות ואף של הוריהם מאשר במחקר זה. הממצאים ההשוואתיים במאפייני ההורים מבחינת השכלה והכנסה הראו כי הרקע של ילדים בחסות הנוער אינו שונה בצורה עקבית או משמעותית משל ילדים בהשמות אחרות. ממצא זה הוביל אותם למסקנה כי את המצב הקשה של הילדים בחסות הנוער בתחומי העבריינות, הפסקות היריון והשכלה, לא ניתן להסביר באמצעות מאפייני הרקע של ההורים.

ממצאי המחקר הנוכחי מצביעים על חמש מגמות עיקריות:

א. בדומה לממצאי מחקרים בקרב אוכלוסיות המעורבות בהתנהגויות סיכון באופן כללי (עבריינות ושימוש בסמים; Adams et al., 2011; Bullis & Yovanoff, 2002; Fields & Abrams, 2010; Greenfield et al.,) (2007; Molero, Larsson, Larm, Eklund, & Tengstrom, 2011) נמצא כי נערים ונערות שונים בתוצאות השהות בבגרות הצעירה וכי לא ניתן להצביע מצבו של מי מהמינים פחות טוב. כך למשל, בעוד הנשים זכו להשכלה גבוהה יותר, הרי בדומה לממצאים בחברה הכללית שיעור התעסוקה בקרב נשים נמוך יותר ורמת ההכנסה שלהן נמוכה יותר. נערות פחות עוסקות בעבריינות ופשיעה מאשר נערים, וכאשר הן כן עושות כך הדבר קורה בגיל מבוגר יותר ולאחר עזיבתם את המסגרת. יחד עם זאת, שיעור נתמכי הרווחה גבוה יותר

בקרב נשים ורמת הנזקקות שלהן קשורה לתפקוד משפחתי לקוי וקרוב לודאי קושי בגידול הילדים ואולי אף הזנחתן, דבר שנמצא שכיח בקרב נשים יוצאות חסות בארה"ב (Colman et al., 2010) ובקרב נשים המעורבות בהתנהגויות סיכון באופן כללי (Grella, Needell, Shi, & Hser, 2009). בהשוואה לקבוצת הביקורת בעלת מאפיינים סוציו-אקונומיים דומים ליוצאות החסות, לאלה האחרונות שיעור של הפלות גבוה הרבה יותר דבר המצביע על היותן בסיכון למחלות זיהומיות וכן לקשיים רגשיים-נפשיים הקשורים להפלות בגיל צעיר ועוד יותר להפלות חוזרות ונשנות (Gaudie et al., 2010; Pedersen, 2007, 2008).

ב. ההשכלה היא מפתח לחזרה טובה יותר לחיים הנורמטיביים (Maschi, Hatcher, Schwalbe, & Rosato, 2010; Mathur & Schoenfeld, 2010; Ringle et al., 2010). ממצאי המחקר הנוכחי מצביעים על כך כי רמת השכלה גבוהה יותר של הנערים והנערות מנבאת אי-פשיעה וכניסה לעולם התעסוקה. לפיכך, חשוב להשקיע בהשכלה ואף ללוות את הנערים והנערות הללו גם לאחר שנות השהות על מנת לאפשר להם השלמת השכלה ותמיכה אקדמית ורגשית שתאפשר להם לשרוד במסגרות לימודיות.

ג. בדומה לתיאוריות פסיכולוגיות רבות (Scott, Briskman, Woolgar, Humayun, & O'Connor, 2011), למשפחה יש מרכיב חשוב בשחזור התנהגות הילדים ובהעברה הבין-דורית של קריירה עבריינית (Johnson, 2011; Giordano, Manning, & Longmore, 2011; Kjellstrand & Eddy, 2011; Mares & Kroner, 2011). הורים המעורבים בפלילים מהווים גורם סיכון לשחזור התנהגות זו אצל ילדיהם. על אף שממצא זה חוזר על עצמו גם במחקר הנוכחי, הרי המחקרים מצביעים על כך שהקשר אינו ישיר אלא מתווך דרך ההתנהלות ההורית כולל היכולת של ההורים לניטור מצבו של הילד ולהעניק לו חום ותמיכה (Kjellstrand & Eddy, 2011). על מנת לעצור את "מעגל-הקסמים" הזה יש על כן להשקיע הרבה יותר בהתערבויות המתייחסות להורות. היות ומרביתם של בוגרי החסות יהיו הורים חשוב לא להסתפק בהתערבויות המתייחסות למניעת רצידיביזם בכל הנוגע לעבריינות, אלא גם בהתערבויות המקנות ידע, מודעות, ומיומנויות להורות מיטיבה. התערבויות מסוימות כמו אלה המתייחסות להקניית ויסות רגשי/התנהגותי טובים יותר, יכולות לסייע לשתי המטרות: מניעת החזרה לפשע והקניית כישורי הורות טובים (Day, 2009; Schroeder, Bulanda, 2009; Giordano, & Cernkovich, 2010; Trentacosta & Shaw, 2009).

ד. בדומה לממצאים מחו"ל (Osgood, Foster, Flanagan, & Ruth, 2005; Snyder, 2004) על אף מאמצים רבים שחסות הנוער קרוב לוודאי עושה בטיפול בנערים ובנערות אלה, אין בכוחה להביא להדבקת הפערים בין בוגרי החסות לבין אוכלוסיית ביקורת הדומה לה במאפיינים סוציו-דמוגרפיים. במחקר הנוכחי נמצא כי בהשוואה לקבוצה בעל מאפיינים דומים מצבם בבגרות של בוגרי החסות פחות טוב בכל תוצאות החיים שנבחנו. מצב החינוך וההשכלה של בוגרי חסות הנוער מצוי בפער עצום לעומת כלל האוכלוסייה ואף לעומת אוכלוסייה עם מאפיינים דומים. הם יותר נושרים ממערכת החינוך, אינם מסיימים 12 שנות לימוד, פחות זכאים לבגרות ולא ממשיכים להשכלה גבוהה. לעומת זאת בגילאים הללו הם מצויים יותר בשוק העבודה (רק בקרב הבנים) ואילו בגיל 25 הם פחות יציבים ולא עובדים לאורך זמן ושכרם נמוך יותר. ההבדלים במצב המשפחתי בקרב הגברים הראו כי בוגרי חסות הנוער פחות מתחתנים עד לגיל 25 לעומת קבוצת ההשוואה. בקרב הנשים, ניתן היה לראות כי אחוז האמהות לילד אחד גבוה פי שתיים מאשר קבוצת הביקורת ופי 1.6 באחוז האמהות לשני ילדים. ביחס לקבוצת ההשוואה בעלת מאפיינים סוציו-אקונומיים דומים לבוגרות החסות, לאלה האחרונות שיעור הפלות גבוה הרבה יותר דבר המצביע על היותן בסיכון למחלות זיהומיות וכן לקשיים רגשיים-נפשיים הקשורים

להפלות בגיל צעיר ועוד יותר להפלות חוזרות ונשנות (Gaudie et al., 2010; Pedersen, 2007,)
(2008)

ה. בדומה לממצאים בארה"ב בקרב אוכלוסייה זו, בקרב אוכלוסיית יוצאי ההשמות החוץ ביתיות בכלל וכן בקרב אנשים המעורבים בהתנהגויות סיכון (Adams et al., 2011; Fields & Abrams, 2010; Greenfield et al., 2007; Heggeness & Davis, 2010; Maschi et al., 2008; Ringle et al., 2010; Ryan et al., 2007). נמצא כי משך השהות במסגרת תורם לתוצאות טובות יותר של נערים ונערות אלה בבגרותם. גם במחקר הנוכחי זמן שהייה במסגרת הוא משתנה חשוב ביותר שחזר על עצמו בכיוונים שונים שנבחנו: כל שנת שהייה נוספת מעלה את סיכויי של הנער ב-36% לא להיות מואשם בפלילים ולעבוד בתעסוקה יציבה. לפיכך, האתגר הגדול המוטל על המערכת הוא ההחזקה של נערים ונערות אלה במשך זמן רב ככל האפשר. החזקתם תאפשר קרוב לודאי הדבקה טובה יותר של הפערים בינם לבין האוכלוסייה בעלת מאפיינים סוציו-אקונומיים דומים.

לסיכום- הממצאים החשובים ביותר לאנשי המקצוע, העולים במחקר הנוכחי ונתמכים על-ידי מחקרים קודמים, מראים כי יש לדאוג שהילדים יישארו כמה שיותר זמן במסגרת, יסיימו 12 שנות לימוד ולא יצרו דור המשך עברייני. עם זאת, יש לזכור כי אוכלוסיית חסות הנוער היא אוכלוסייה במצוקה קשה, הנמצאת בקצה הרצף הטיפולי. בעשור האחרון האוכלוסייה המופנית למסגרות החסות היא ברמת פגיעה קשה ביותר ובעלת מאפיינים אנטי-סוציאליים, חוסר תפקוד קיצוני והעדר מוטיבציה לטיפול. נערים צעירים הנמצאים בטיפול הרשות לחסות הנוער הם בעלי מאפיינים הכוללים התמכרויות, בעיות פסיכיאטריות ורמה קוגניטיבית נמוכה. כל המשתנים הללו לא נלקחו בחשבון במחקר זה וההיבט האיכותני של מצבם הרגשי והפסיכולוגי של יוצאי חסות הנוער נעדר ממשתני הרגרסיה. כמו כן, לא ידוע לנו אלו תוכניות טיפול עברו הנערים תוך כדי שהותם במסגרת, מה טיבן ומהי מידת השפעתן על עתיד הילדים. יש צורך לכלול משתנים אלו במחקרים עתידיים ולחתור לכך שימצאו בתיעוד הקבצים המנהליים.

וונזר, י., וייס, ק., טייכמן, מ. (1999). טיפול מוסדי בעבריינים צעירים: מעקב של שלוש שנים. בתוך: מ. חובב, מ. גולן ו י. וונזר (עורכים). עוברי חוק בישראל: הערכת תוצאות טיפול (עמ' 187-208). תל-אביב: צ'ריקובר.

מונרו א. (2008). פיתוח מסגרות תמיכה לילדי מסגרות חוץ בייתים שהגיעו לבגרות: מסרים מאנגליה ונרווגיה. *מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית* (28), עמ' 167-185.

צבע י. (2010). סקירת השירותים החברתיים 2009. משרד הרווחה והשירותים החברתיים, אגף בכיר למחקר תכנון והכשרה.

שמעוני ע. בנבנישתי ר. (2012). ילדים נפגעי התעללות והזנחה ובמצבי סיכון ומצוקה המטופלים במסגרות חוץ ביתיות ובקהילה: רקע, מצב ותוצאות חינוכיות. נייר עבודה מס' 70, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

Adair, V. C. (2001). Poverty and the (broken) promise of higher education. *Harvard Educational Review*, 71(2), 217-239.

Adams, S. M., Peden, A. R., Hall, L. A., Rayens, M. K., Staten, R. R., & Leukefeld, C. G. (2011). Predictors of Retention of Women Offenders in a Community-Based Residential Substance Abuse Treatment Program. *Journal of Addictions Nursing*, 22(3), 103-116.

Attar-Schwartz, S. (2008). Emotional, behavioral and social problems among Israeli children in residential care: A multi-level analysis. *Children and Youth Services Review*, 30(2), 229-248.

Barth R.P. & Gresson J.K.P. (2007). Outcomes for Youth Receiving Intensive In-Home Therapy or Residential Care: A Comparison Using Propensity Score. *American Journal of Orthopsychiatry*, vol. 77, No. 4, 497-505.

Benda, B. B. (2005). Gender differences in life-course theory of recidivism: A survival analysis. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 49(3), 325-342.

Bullis, M., & Yovanoff, P. (2002). Those who do not return: Correlates of the work and school engagement of formerly incarcerated youth who remain in the community. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 10(2), 66-78.

Bullis, M., & Yovanoff, P. (2006). Idle hands: Community employment experiences of formerly incarcerated youth. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 14(2), 71-85.

Cashmore, J., & Paxman, M. (2006b). Wards leaving care: Follow up five years later, *Children Australia*, 31(3), 18-25.

- Colman, R. A., Mitchell-Herzfeld, S., Kim, D. H., & Shady, T. A. (2010). From delinquency to the perpetration of child maltreatment: Examining the early adult criminal justice and child welfare involvement of youth released from juvenile justice facilities. *Children and Youth Services Review, 32*(10), 1410-1417.
- Cosner Berzin S. (2008). Difficulties in the Transition to Adulthood: Using Propensity Scoring to Understand What Makes Foster Youth Vulnerable. *Social Service Review* (June 2008).
- Courtney, M., & Dworsky, A. (2006). Early outcomes for young adults transitioning from ,11 (3), 209-219. *Child and Family Social Work out-of-home care in the USA.*
- Cottle, C. C., Lee, R. J., & Heilbrun, K. (2001). The prediction of criminal recidivism in juveniles - A meta-analysis. *Criminal Justice and Behavior, 28*(3), 367-394.
- Davidson-Arad, B., Benbenishty, R., & Golan, M. (2009). Comparison of Violence and Abuse in Juvenile Correctional Facilities and Schools. *Journal of Interpersonal Violence, 24*(2), 259-279.
- Day, A. (2009). Offender emotion and self-regulation: implications for offender rehabilitation programming. *Psychology Crime & Law, 15*(2-3), 119-130.
- Dehejia, R.H. & Wahba S. (2002). Propensity Score-Matching Methods for nonexperimental causal studies. *The Review of Economics and Statistics, 84*(1):151-161.
- Fields, D., & Abrams, L. S. (2010). Gender Differences in the Perceived Needs and Barriers of Youth Offenders Preparing for Community Reentry. *Child & Youth Care Forum, 39*(4), 253-269.
- Gaudie, J., Mitrou, F., Lawrence, D., Stanley, F. J., Silburn, S. R., & Zubrick, S. R. (2010). Antecedents of teenage pregnancy from a 14-year follow-up study using data linkage. *Bmc Public Health, 10*.
- Gover, A. R., & MacKenzie, D. L. (2003). Child maltreatment and adjustment to juvenile correctional institutions. *Criminal Justice and Behavior, 30*(3), 374-396.
- Greenfield, S. F., Brooks, A. J., Gordon, S. M., Green, C. A., Kropp, F., McHugh, R. K., et al. (2007). Substance abuse treatment entry, retention, and outcome in women: A review of the literature. *Drug and Alcohol Dependence, 86*(1), 1-21.
- Grella, C. E., Needell, B., Shi, Y. F., & Hser, Y. I. (2009). Do drug treatment services predict reunification outcomes of mothers and their children in child welfare? *Journal of Substance Abuse Treatment, 36*(3), 278-293.

- Heggeness, M. L., & Davis, E. E. (2010). Factors influencing length of stay in out-of-home placements: Are human services and corrections placements different? *Children and Youth Services Review, 32*(5), 749-757.
- Johnson, W. L., Giordano, P. C., Manning, W. D., & Longmore, M. A. (2011). Parent-Child Relations and Offending During Young Adulthood. *Journal of Youth and Adolescence, 40*(7), 786-799.
- Jonson-Reid, M. (2004). Child welfare services and delinquency: The need to know more. *Child Welfare, 83*(2), 157-173.
- Kjellstrand, J. M., & Eddy, J. M. (2011). Mediators of the effect of parental incarceration on adolescent externalizing behaviors. *Journal of Community Psychology, 39*(5), 551-565.
- Mares, A. S., & Kroner, M. J. (2011). Lighthouse Independent Living Program: Predictors of client outcomes at discharge. *Children and Youth Services Review, 33*(9), 1749-1758.
- Maschi, T., Hatcher, S. S., Schwalbe, C. S., & Rosato, N. S. (2008). Mapping the social service pathways of youth to and through the juvenile justice system: A comprehensive review. *Children and Youth Services Review, 30*(12), 1376-1385.
- Mathur, S. R., & Schoenfeld, N. (2010). Effective Instructional Practices in Juvenile Justice Facilities. *Behavioral Disorders, 36*(1), 20-27.
- Molero, Y., Larsson, A., Larm, P., Eklund, J., & Tengstrom, A. (2011). Violent, Nonviolent, and Substance-Related Offending Over the Life Course in a Cohort of Males and Females Treated for Substance Misuse as Youths. *Aggressive Behavior, 37*(4), 338-348.
- Munro, E.R., Stein, M., & Ward, H. (2005). Comparing how different social, political and legal frameworks support or inhibit transitions from public care to independence in Europe, Israel, Canada and the United States. *International Journal of Child and Family Welfare, 8*(4), 191-201.
- Osgood, D. W., Foster, E. M., Flanagan, C., & Ruth, G. R. (Eds.). (2005). *On your own without a net: The transition to adulthood for vulnerable populations* Chicago: University of Chicago.
- Pedersen, W. (2007). Childbirth, abortion and subsequent substance use in young women: a population-based longitudinal study. *Addiction, 102*(12), 1971-1978.
- Pedersen, W. (2008). Abortion and depression: A population-based longitudinal study of young women. *Scandinavian Journal of Public Health, 36*(4), 424-428.

- Reid, C. (2007). The transition from state care to adulthood: International examples of best practices. *New Directions for Youth Development*, 113, 33-49.
- Ringle, J. L., Ingram, S. D., & Thompson, R. W. (2010). The association between length of stay in residential care and educational achievement: Results from 5- and 16-year follow-up studies. *Children and Youth Services Review*, 32(7), 974-980.
- Robin P. et. al(2009). Entrer dans l'age adulte: La preparation et l'accompagnement des jeunes en fin de mesure de protection. ONED.
- Ryan, J. P., Davis, R. K., & Yang, H. L. (2001). Reintegration services and the likelihood of adult imprisonment: A longitudinal study of adjudicated delinquents. *Research on Social Work Practice*, 11(3), 321-337.
- Ryan, J. P., Hernandez, P. M., & Herz, D. (2007). Developmental trajectories of offending for male adolescents leaving foster care. *Social Work Research*, 31(2), 83-93.
- Schroeder, R. D., Bulanda, R. E., Giordano, P. C., & Cernkovich, S. A. (2010). Parenting and Adult Criminality: An Examination of Direct and Indirect Effects by Race. *Journal of Adolescent Research*, 25(1), 64-98.
- Scott, S., Briskman, J., Woolgar, M., Humayun, S., & O'Connor, T. G. (2011). Attachment in adolescence: overlap with parenting and unique prediction of behavioural adjustment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 52(10), 1052-1062.
- Snyder, H. N. (2004). An empirical portrait of the youth reentry population *Youth Violence and Juvenile Justice*, 2(1), 39-55.
- Trentacosta, C. J., & Shaw, D. S. (2009). Emotional self-regulation, peer rejection, and antisocial behavior: Developmental associations from early childhood to early adolescence. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 356-365.
- Weiner, A., & Kupermintz, H. (2001). Facing adulthood alone: The long-term impact of family break-up and infant institutions, a longitudinal study. *British Journal of Social Work*, 31(2), 213-234.

נספח 1

נספח מס' 1 : השוואה במדדי חינוך והשכלה בין אוכלוסיית חסות לאוכלוסיות השוואה בשיטת PSM ואוכלוסייה מרשמית

אוכלוסייה מרשמית		אוכלוסיית השוואה PSM		אוכלוסיית חסות		מדד
אחוז	מספר מוחלט	אחוז	מספר מוחלט	אחוז	מספר מוחלט	
47.5	51,791	70.7	353	70.1	350	בנים- סך הכל
52.5	57,187	29.3	146	29.9	149	בנות- סך הכל
						סיימו 12 שנות לימוד
73.1	37,878	69.4	245	15.4	54	בנים
79.3	45,318	82.2	120	30.2	45	בנות
						לא נמצאו במערכת החינוך בגילאי 16-19
24.7	12,782	26.4	93	80.3	281	בנים
19.3	11,032	17.1	25	60.4	90	בנות
						לא נמצאו במערכת החינוך ונשרו
1.3	657	3.2	3	3.9	11	בנים
0.7	416	4.0	4	11.1	10	בנות
						לא נמצאו במערכת החינוך אך עבדו (גילאי 16-19)
48.6	6,218	57.0	53	76.5	215	בנים
26.4	2,914	20.0	20	65.6	59	בנות
						זכאים לתעודת בגרות
40.5	20,979	38.0	134	2.9	10	בנים
50.7	29,012	48.6	71	1.3	2	בנות
						לימודים במוסד להשכלה גבוהה (לפחות שנה אחת)
28.2	14,585	26.6	94	2.3	8	בנים
42.8	24,469	34.3	50	3.4	5	בנות
						בעלי תואר ראשון
3.7	1,890	4.3	15	0.3	1	בנים
11.0	6,301	4.8	7	-	-	בנות

נספח 2

נספח מס' 2 : השוואה במדדי תעסוקה והכנסה בין אוכלוסיית חסות לאוכלוסיות השוואה בשיטת PSM ואוכלוסייה מרשמית

אוכלוסייה מרשמית		אוכלוסיית השוואה PSM		אוכלוסיית חסות		מדד
מספר מוחלט	אחוז/ ממוצע	מספר מוחלט	אחוז/ ממוצע	מספר מוחלט	אחוז/ ממוצע	
47.5	51,791	70.7	353	70.1	350	בנים- סך הכל
52.5	57,187	29.3	146	29.9	149	בנות- סך הכל
						אחוז העובדים לפחות שנה אחת בין 1999 ל-2007
86.4	44,769	87.0	307	91.7	321	בנים
87.6	50,081	87.0	127	77.9	116	בנות
						אחוז העובדים בשנת 2007
66.6	34,498	68.3	241	63.2	221	בנים
70.0	40,024	69.9	102	51.0	76	בנות
						הכנסה ממוצעת לחודש (שכירים בלבד)- 2007
4,132		4,319		3,801		בנים
3,299		3,449		2,787		בנות
						מספר חודשי עבודה ממוצע (שכירים בלבד)- 2007
8.8		9.2		7.5		בנים
9.2		8.8		7.5		בנות
						הכנסה ממוצעת לחודש (שכירים בלבד שעבדו 12 חודשים)- 2007
5,161		5,570		5,159		בנים
4,096		4,231		4,244		בנות
						מספר משרות (שכירים בלבד)- 2007
52.8	18,208	49.4	119	43.0	95	בנים
27.1	9,360	31.1	75	29.0	64	1
20.1	6,930	19.5	47	28.1	62	2
						3+
						בנות
50.2	20,107	51.0	52	44.7	34	1
28.0	11,196	28.4	29	32.9	25	2
21.8	8,721	20.6	21	22.4	17	3+
						מספר חודשי עבודה (שכירים בלבד)- 2007
13.3	4,594	10.4	25	23.5	52	בנים
14.3	4,941	14.9	36	18.6	41	1-3
16.7	5,575	13.3	32	17.2	38	4-6
55.6	19,188	61.4	148	40.7	90	7-9
						10-12
						בנות
11.2	4,478	7.8	8	23.7	18	1-3
12.4	4,946	21.6	22	14.5	11	4-6
16.1	6,459	15.7	16	22.4	17	7-9
60.3	24,140	54.9	56	39.5	30	10-12

אוכלוסייה מרשמית		אוכלוסיית השוואה PSM		אוכלוסיית חסות		מדד
מספר מוחלט	אחוז/ ממוצע	מספר מוחלט	אחוז/ ממוצע	מספר מוחלט	אחוז/ ממוצע	
ענפים כלכליים עיקריים (שכירים בלבד)- 2007						
בנים						
		24.9	60	19.0	42	פעילויות השכרה ושירותים עסקיים (שמירה, נקיון)
28.0	9,642					בנקאות, ביטוח, תחבורה ותקשורת
9.4	3,243	10.8	26	5.9	13	חינוך, בריאות ורווחה
6.0	2,081	6.6	16	2.3	5	חקלאות
3.0	1,044	0.4	1	4.1	9	חשמל ומים ובינוי
8.7	3,008	7.1	17	12.7	28	מסחר סטוני, שירותי אירוח ואוכל
29.2	10,075	30.3	73	33.0	73	שירותים קהילתיים, חברתיים, אישיים ואחרים
5.4	1,864	5.8	14	3.2	7	תעשייה
10.3	3,541	14.1	34	19.9	44	בנות
		27.5	28	19.7	15	פעילויות השכרה ושירותים עסקיים (שמירה, נקיון)
28.6	11,462					בנקאות, ביטוח, תחבורה ותקשורת
10.4	4,159	12.8	13	6.6	5	חינוך, בריאות ורווחה
18.1	7,233	17.7	18	18.4	14	חקלאות
1.9	742	2.9	3	4.0	3	חשמל ומים ובינוי
1.5	614	2.0	2	5.3	4	מסחר סטוני, שירותי אירוח ואוכל
27.1	10,862	26.5	27	32.9	25	שירותים קהילתיים, חברתיים, אישיים ואחרים
6.5	2,601	4.9	5	5.3	4	תעשייה
5.9	2,351	5.9	6	7.9	6	

נספח 3

נספח מס' 3 : השוואה במדדי מצב משפחתי בין אוכלוסיית חסות לאוכלוסיות השוואה בשיטת PSM ואוכלוסייה מרשמית

אוכלוסייה מרשמית		אוכלוסיית השוואה PSM		אוכלוסיית חסות		מדד
מספר מוחלט	אחוז/ ממוצע	מספר מוחלט	אחוז/ ממוצע	מספר מוחלט	אחוז/ממוצע	
47.5	51,791	70.7	353	70.1	350	בנים- סך הכל
52.5	57,187	29.3	146	29.9	149	בנות- סך הכל
80.9	41,907	77.3	276	85.1	298	אחוז הרווקים
60.9	34,827	70.6	103	64.4	96	בנים
18.5	9,608	22.1	78	14.3	50	בנות
37.7	21,582	28.1	41	28.2	42	אחוז נשואים
0.4	196	0.3	1	0.6	2	בנים
1.2	690	0.0	0	7.4	11	בנות
12.2	6,297	13.6	48	14.3	50	אחוז גרושים
29.0	16,565	23.3	34	49.7	74	בנים
0.1	4	0.0	0	0.0	0	בנות
0.8	134	0.0	0	12.2	9	אחוז הורים לילד אחד לפחות:
1.4	85	2.0	1	12.0	6	בנים
4.9	819	0.0	0	27.0	20	בנות
23.6		23.6		22.6		מהם:
23.1		23.5		21.9		אחוז הורים לילד ראשון עד גיל 18:
5.4	2,771	3.7	13	6.0	21	בנים
16.8	9,586	15.8	23	25.5	38	בנות
6.1	3,494	8.2	12	35.6	53	אחוז בנות שביצעו לפחות הפסקת הריון אחת
9.4	330	0.0	0	22.6	12	מהם:
42.7	1,492	0.0	0	54.7	29	הפסקת הריון ראשון עד גיל 18
57.3	2,002	33.3	4	45.3	24	הפסקת הריון ראשון עד גיל 20
21.0		22.3		20.3		הפסקת הריון ראשון עד גיל 21
1.0	581	2.1	3	16.1	24	גיל ממוצע בהפסקת הריון ראשון
						אחוז בנות שביצעו לפחות שתי הפסקות הריון

נספח 4

נספח מס' 4: השוואה במדדי עבריינות ופשעה בין אוכלוסיית חסות לאוכלוסיות השוואה בשיטת PSM ואוכלוסייה מרשמית

אוכלוסייה מרשמית		אוכלוסיית השוואה PSM		אוכלוסיית חסות		מדד
מספר מוחלט	אחוז/מוצע	מספר מוחלט	אחוז/מוצע	מספר מוחלט	אחוז/מוצע	
51,791	47.5	353	70.7	350	70.1	בנים- סך הכל
57,187	52.5	146	29.3	149	29.9	בנות- סך הכל
2,694	5.2	27	7.7	318	90.9	סה"כ מואשמים
311	0.5	0	0.0	47	31.5	בנים
						בנות
						מספר האשמות ממוצע:
1.1		1.0		1.2		בנים
1.0		.....		1.1		בנות
						גיל ממוצע בהאשמה ראשונה:
21.4		21.3		17.8		בנים
21.1		.....		18.9		בנות
						אב מואשם:
3,921	7.6	36	10.2	94	26.9	בנים
4,886	8.5	22	15.1	36	24.2	בנות
						אם מואשמת:
536	1.0	4	1.1	28	8.0	בנים
742	1.3	1	0.7	13	8.7	בנות
						לפחות אב או אם מואשמים:
4,275	8.3	40	11.3	107	30.6	בנים
5,327	9.3	23	15.8	44	29.5	בנות
						אחוז שהגיעו לשירותי מבחן למבוגרים עד גיל 25:
1,695	3.3	19	5.4	213	60.9	בנים
161	0.3	1	0.7	18	12.1	בנות
						גיל ממוצע בהפניה ראשונה לשירות מבחן מבוגרים:
22.5		22.5		20.5		בנים
22.7		....		21.6		בנות

נספח 5

נספח מס' 5 : השוואה במדד נתמכי רווחה בין אוכלוסיית חסות לאוכלוסיות השוואה בשיטת PSM ואוכלוסייה מרשמית

אוכלוסייה מרשמית		אוכלוסיית השוואה PSM		אוכלוסיית חסות		מדד
אחוז	מספר מוחלט	אחוז	מספר מוחלט	אחוז	מספר מוחלט	
47.5	51,791	70.7	353	70.1	350	בנים- סך הכל
52.5	57,187	29.3	146	29.9	149	בנות- סך הכל
8.3	4,296	13	46	41.7	146	נתמך סעד:
10.1	5,749	10.3	15	60.4	90	בנים
						בנות

נספח 6 – מודל לוגיסטי רב משתני לניבוי אי- פשיעה

מודל 4		מודל 3		מודל 2		מודל 1		משתנים	שם קבוצת משתנים
Beta	Odds Ratio (95% C.I.)	Beta	Odds Ratio (95% C.I.)	Beta	Odds Ratio (95% C.I.)	Beta	Odds Ratio (95% C.I.)		
								דת:	משתני רקע
	1		1		1		1	יהודים	
-0.6438	0.525(0.185-1.488)	-0.8405	0.432(0.166-1.119)	**-1.1588	0.314(0.122-0.809)	-0.952	0.386(0.159-0.938)	ערבים	
								מוצא:	
	1		1		1		1	ילידי ישראל	
-0.4066	0.666(0.316-1.405)	-0.212	0.809(0.390-1.680)	-0.165	0.848(0.418-1.721)	-0.0744	0.928(0.476-1.812)	ילידי חו"ל	
-0.0878	0.916(0.807-1.040)	-0.094	0.910(0.792-1.047)	-0.1029	0.902(0.789-1.032)	-0.0915	0.913(0.804-1.036)	מספר ילדים במשפחה	
-0.1562	0.855(0.692-1.058)	-0.1626	0.850(0.684-1.055)	-0.1462	0.864(0.695-1.075)	-0.1598	0.852(0.697-1.042)	אשכול חברתי-כלכלי	
								מצב משפחתי של ההורים:	
0.4008	1.493(0.763-2.922)	0.4513	1.587(0.807-3.054)	0.5176	1.678(0.884-3.184)	0.5321	1.702(0.921-3.148)	יחד	
								לא יחד	
-0.057	0.945(0.701-1.2720)	-0.1605	0.852(0.507-1.431)	-0.1667	0.846(0.504-1.423)			גיל כניסה	מאפייני שהייה במסגרות
0.1312	1.14(0.683-1.903)	0.048	1.049(0.786-1.4)	0.1651	1.179(0.891-1.562)			גיל עזיבה	
-0.3622	0.696(0.402-1.207)	-0.356	0.700(0.407-1.205)	-0.5541	0.575(0.335-0.985)			מספר מסגרות	
**0.3081	1.361(1.048-1.767)	**0.3383	1.403(1.083-1.816)	*0.5181	1.679(1.307-2.156)			שנות שהייה במסגרת	
*1.4878	4.427(2.226-8.808)	*1.634	5.124(2.619-10.025)					סיום 12 שנות לימוד	השגיים לימודיים ועבודה
0.0194	1.074(0.565-2.040)	0.0557	1.057(0.496-2.253)					עבודה בגילאים 16-19	
**-1.2468	0.287(0.117-0.708)							האשמה של אחד ההורים	האשמה פלילית של הנער והוריו
0.0725	1.075(0.567-2.040)							האשמה עד גיל 17 של הנער	

P < 0.03* , P < 0.0001 **

נספח 7- מודל לוגסטי רב משתני לניבוי תעסוקה עתידית

מודל 4		מודל 3		מודל 2		מודל 1		משתנים	שם קבוצת משתנים
Beta	Odds Ratio (95% C.I)	Beta	Odds Ratio (95% C.I)	Beta	Odds Ratio (95% C.I)	Beta	Odds Ratio (95% C.I)		
								דת:	משתני רקע
								יהודים	
-0.2543	0.775(0.366-1.643)	-0.539	0.583(0.293-1.162)	-0.6802	0.507(0.256-1.001)	-0.5531	0.575(0.299-1.108)	ערבים	
								מוצא:	
								ילידי ישראל	
0.1323	1.141(0.620-2.102)	0.2897	1.336(0.755-2.364)	0.3014	1.352(0.768-2.379)	0.3269	1.387(0.8-2.404)	ילידי חו"ל	
-0.0674	0.935(0.845-1.034)	-0.0316	0.969(0.865-1.086)	-0.0333	0.967(0.865-1.081)	-0.0252	0.975(0.880-1.081)	מספר ילדים במשפחה	
0.0458	1.047(0.878-1.248)	0.0664	1.069(0.905-1.262)	0.0659	1.068(0.905-1.261)	0.0289	1.029(0.875-1.210)	אשכול חברתי-כלכלי	
								מצב משפחתי של ההורים:	
-0.0549	0.947(0.553-1.620)	-0.00068	0.999(0.588-1.698)	0.0294	1.030(0.609-1.741)	0.0754	1.078(0.652-1.784)	יחד	
								לא יחד	
0.0802	1.084(0.845-1.390)	0.1194	1.127(0.883-1.438)	0.0645	1.067(0.692-1.645)			גיל כניסה	מאפייני שהייה במסגרות
0.000893	1.001(0.654-1.533)	0.0422	1.045(0.682-1.6001)	0.168	1.183(0.935-1.497)			גיל עזיבה	
-0.2024	0.817(0.544-1.226)	-0.2106	0.810(0.546-1.203)	-0.2921	0.747(0.505-1.103)			מספר מסגרות	
**0.3059	1.358(1.079-1.709)	**0.3214	1.379(1.099-1.731)	*0.4032	1.497(1.197-1.871)			שנות שהייה במסגרת	
**0.8	2.226(1.169-4.238)	**0.9311	2.537(1.351-4.766)					סיום 12 שנות לימוד	
0.3509	1.420(0.767-2.631)	0.2948	1.343(0.723-2.493)					עבודה בגילאים 16-19	האשמה של פלילית של הנער והוריו
**0.8512	0.427(0.229-0.797)							האשמה של אחד ההורים	
0.3835	1.467(0.880-2.446)							האשמה עד גיל 17 של הנער	

P<0.03* , P<0.0001 **

Abstract

This prospective study is a follow-up on alumni of Youth Protection Authority of the Ministry of Welfare and Social Services out-of-home placements. Integration of data from the Ministry of Welfare and socio-economic and demographic data from existing files in the CBS allows us to examine characteristics of these young people after they leave the out-of-home care and enter in their young adulthood.

Research goals: The major goal is to examine if out-of-home placement of children and adolescents treated by the Youth Protection Authority improves and raises their chances to better future outcomes. From this goal, the following research questions are derived: (1) What are the differences between adolescents in Youth Protection Authority placement and other adolescents of the whole population or with similar background characteristics in their young adulthood outcomes; (2) Is there variance among youth from Youth Protection Authority in terms of success in their young adulthood; (3) If there is, what are the factors affecting and predicting the variance in employment and criminality characteristics among Youth Protection Authority graduates.

Population: 499 youth born in 1983 who were treated by the Youth Protection Authority of the Ministry of Welfare in years 1996-2001.

Methods: In order to create two comparison groups, we used the 1983 birth cohort of the Population Register, after deduction of the youth who were in any placement of the Ministry of Welfare and Social Services: (a) Population Register comparison group- this population was taken without any matching to the study population. (b) Comparison group with the Propensity Score Match method (PSM)-constitutes the main comparison group to the study population. This comparison group was built by logistic regressions so that it will have the same background characteristics than the study population. Different statistical tests were performed to examine the differences between the study population and the comparison groups, before and after the matching.

Results: Alumni of Youth Protection care are in a worse state than their counterparts (comparison populations); we found more school dropout, less graduation of 12 years of schooling, low percents of passing matriculation tests and less continuation to higher education. As young adults, alumni males of Youth Protection care are more in the labor force market than the control group but at age 25 their employment is less stable and they do not work over time and earn lower wages. Lower percentages of male alumni are married at the age of 25 compared with the control group. Female graduates of Youth Protection care- are twice as likely as the control group to have one child at age of 25. More than a third of the female graduates had undergone at least one abortion.

Among Youth Protection Authority graduates we found a variance in terms of success in their young adulthood. It was found that a parent's conviction during the study period reduces the chances of the males to abstain from a criminal career by about 70%. Completing 12 years of

schooling increases the likelihood of males to abstain from criminal career by 4.4 and additional year in care increases their chances to abstain from criminal career by 36%. Identical predictive variables were found in the regression model predicting stable employment. We found that each additional year of staying in Youth Protection care adds 36% chance of a stable employment for males. Completing 12 years of education increases male's stable employment by 2.2 times. Parental conviction lowers male's probability for stable employment by 58%.

Conclusions: The great challenge for Youth Protection Services is holding these youth in care as long as possible. Holding them in the system will probably reduce the disparities between the study population and a population with similar socio - economic characteristics. It is also important to invest in their education and to provide after-care services. This after care services will help them to completing high education and provide them the emotional support they need in order to be absorbed in the normative society. The system must also invest in interventions related to parental knowledge, skills and awareness rather than just prevent recidivism. Some interventions such as those related to emotional/ behavioral regulation can promote two goals: preventing the return to crime and providing better parental skills.

Key words: Youth Protection Authority. Out-of-home placements, the method of propensity score match (PSM), a prospective follow-up study

We wish to thank Ms. Pnina Zadka, Dr. Ahmad Hleilel and Mr. Dan Ben-Hur from the Central Bureau of Statistics for their suggestions and explanations and the anonymous judges for their helpful comments

The Central Bureau of Statistics (CBS) encourages research based on CBS data, such as this work. Works of research of this sort are not official publications of the CBS, and therefore the opinions and conclusions expressed in these publications are those of the authors and do not necessarily represent those of the CBS.

**Published by the Central Bureau of Statistics, 66 Kanfe Nesharim St.,
Corner Bachi St., P.O.B 34525, Jerusalem 91342, Israel**

Tel. 972-2-6592666; Fax: 972-2-6521340

Internet Site: www.cbs.gov.il

E-Mail: info@cbs.gov.il

WORKING PAPER SERIES

No. 73

***Follow-up on alumni of Youth Protection Authority of the
Ministry of Welfare and Social Services out-of-home
placements in Israel***

Rinat Cohen Moreno* Yekutiel Sabah**

Carole Feldmann* Miriam Schiff***

October 2012